

12
LEDEN '90

BULLETIN

NEZÁVISLÉ MÍROVÉ SORUŽENÍ

Obsah Bulletin NMS č. 12

Obsah.	strana 1
Uvoden 1990.	2
Události, názory	
Martin Šníd: Děti normalizace.....	strana 4
Prohlášení NMS k 17.11. 1989.....	5
Lukáš Marvan: V revoluci.....	6
Jan Dus nl.: Armáda ve starých kolejích?.....	9
Radovan Slánský: Utrení ve Valdicích.....	11
Poláci jsou s námi (rozhovor s M. Jasinskim).....	19
Lukáš Marvan: Odchod.....	22
Kompromis je prohra.....	23
Anarchisté proti militarismu.....	26
Prohlášení NMS k výročí 28.10. 1918.....	27
Lukáš Marvan: Svátek.....	28
Martin Šníd: V oběhu Gottwald minozemšťan.....	38
Velký den.....	38
Heřman Chromý: Nová Evropa - šance pro život.....	32
Ekologie	
Prohlášení NMS k ekologické situaci.....	strana 33
Lešek: Koksovnu ano, ale v Praze.....	34
Ivan Dejmálek: Sociální ekologické hnutí versus politické zelené strany.....	35
Vojenská problematika	
Stanovisko NMS k prohlášení UV KSČ a ČSMV.....	strana 37
Společné prohlášení studentů vysokých škol a NMS.....	38
Libor Konvička: Nejistý osud vojenské komise KCOF.....	39
Hála: Dopisy z vojny.....	42
J. Prévert: Vojenská vycházka.....	45
Odpírání vojenské služby	
OSM na pomoc odpydračům.....	strana 46
NMS k odpírání vojenské služby.....	47
Polští odpyrači za svá práva.....	50
Žít s Bohem (rozhovor s Vladanem Kočím).....	50
Vladan Kočík: My odsouzení jsme také lidé.....	52
Ohlasy	
Martin Šníd: Telegram diktatorovi.....	strana 54
J.K. Červenka: Vždycky je za co se omlouvat.....	55
J.K. Červenka: Nejen zkrátit.....	56
Redakce Bulletinu NMS: Martin Šníd, Záhřebská 18, 129 88 Praha 2 Lukáš Marvan, Žižkova 340/II, 251 69 V.Popovice	
Redakční rada: Hana Marvanová, Pavel Jégl, Tomáš Dvořák	
Technicky spolupracovali: Tomáš Mrkvíčka, Jiří Kašpar	
Obálka: foto c Rudo Prokop-agentura Radost, graf.úprava Zuzana Vojtová	
Uzávěrka tohoto čísla: 15. ledna 1990	
Svě příspěvky, názory, ohlasy a připomínky k Bulletinu NMS a uveřejněným textům zasílejte na adresy redakce nebo do kanceláře NMS.	

Úvodem 1990

Letopočet se zakulatil devadesátkou a znova se, více než kdy jindy, ohlížíme zpět a rekapitulujieme, ať již v něfítkách lidstva, národa nebo jednotlivce.

Jako by to bylo včera, co jsme si říkali: Vzhůru do osmdesátých let, ty sedmdesátá byla pěkná nuda. Co tedy přineslo uplynulé desetiletí? Řekli bychom - všechno možné, jenom ne nudu. Pomyšlímeli na jeho takto impozantní závěr, názevme dodat: naprostou diskreditaci a definitivní potvrzení neživotaschopnosti ideologizovaného monopolu moci.

V tom dynamickém a neklidném desetiletí ožila a ohládla Evropa, ožili i lidé a spolu s nimi dějiny. Totalitní režimy se hroutily jeden za druhým a celé národy se jakoby rozvzpohnely na život důstojný člověku, na neměnné hodnoty svobody a demokracie, v praxi tak dlouho postrádané a upírané. Když už se zdálo, že uprostřed toho politického varu snad zaspíme, obrátilo na sebe československo zraky světa a sklidilo obdiv a uznaní. Naše revoluce proběhla rychle a nenásilně a zapsala se do historie pod mnoha lichotivými přívlastky.

Jak také vypadá revoluční převrat, jaké krvavé běsnění může doprovázet pád diktatury, jsme se mohli přesvědčit na příkladě nedávných událostí v Rumunsku. Doma jsme podobnému vývoji dokázali předejít, ale nic nás neopravňuje, abychom proto podcenili a zapohněli na ten skrytý náboj bezohledné ničivosti, nelidskosti a násilí, kumulovaný po desetiletí uvnitř každého totalitního systému, ten nás nevyjímaje.

Všechno je jinak - říká věta povědoná z nezávislého tisku. Disidenti pracují ve vysokých funkciích, Václav Havel se stal prezidentem, komunistická strana se v pádu zoufale brání před dopadem, masmédia se předhánějí v čerstvě nabité svobodě projevu, strany, spolky a hnutí rostou jako houby po dešti.

Euforie 'sametové' revoluce chutná opojně a optimisté, zvláště ti romantičtí, unaveni skepsi minulých let, si u obrazovky mohou v srdci hýčkat sympatického Havla a snít o vítězném tažení svobody a demokracie, o vítězství pohádkového Dobra nad Zlem a všeobecnějším happyendu.

Nežijeme ovšem v pohádce, ale v dosti tvrdé realitě zatím pouze ochrozené totality. S růžovými brýlemi bychom mohli zcela oslepnot. Nechceme je natírat na černo, ale pokud možno vystačit s objektivní realitou. A ta je někdy poněkud znepokující. Současný (a informovaný) člověk, definitivně zbavený revoluční euforie, se dnes ptá: Funguje Občanské fórum na opravdu demokratické platformě? Je veřejnost kvalitně informovaná o probíhajících změnách a má možnost do nich zasahovat? Kdo připravuje a jaký bude volební zákon? Budou svobodné volby svobodné? Kdy bude definitivně zrušena StB a zastavena její činnost? To jsou jen některé aktuální otázky a problémy nové čs. reality, na které je třeba neustále se ptát a nejen ptát, ale všemi legálními cestami usilovat o jejich zodpovězení a řešení.

V posledních týdnech se o slovo a svá práva hlásí i lidé zbaveni svobody, odsouzeni a vojáci základní vojenské služby. Není divu, vysoké zdi vězení a kasáren, za kterými se zdvihla rozhořčená vlna protestů a požadavků, jsou demokratickým změnám důkladnou překázkou.

Nezávislé mírové sdružení se svoji téma dvouletou zkušeností s vojenskou problematikou, kterou se od svého vzniku zabývá, se právem cítí kompetentní k pomoci při řešení aktuálních problémů v armádě. Jedná se zejména o otázky branného zákona, náhradní civilní služby a zkrácení vojenské služby. Sametový sled změn a událostí je minulostí -- práce to nebude lehká.

Revoluční změny v naší republice dávají našemu snažení konkrétnější obsah, nezapomínáme ovšem na funkci NMS jako široce orientovaného mírového hnutí. Nadále se chceme zasadovat o otevřenosť ve všech oblastech života společnosti, o překonání bariér "posvěceného nepřátelství" v myslích lidí a národů, o navrácení pravého smyslu slova mír, zprofonaného a zdiskreditovaného minulým režimem. Chceme přispět svým dílem k vytvoření nové a svobodné Evropy, jejíž základy jsou již realitou. S nadějí do let devadesátých

redakce Bulletinu NMS

PF 1990 PF 1990 PF 1990 PF 1990 PF 1990 PF 1990

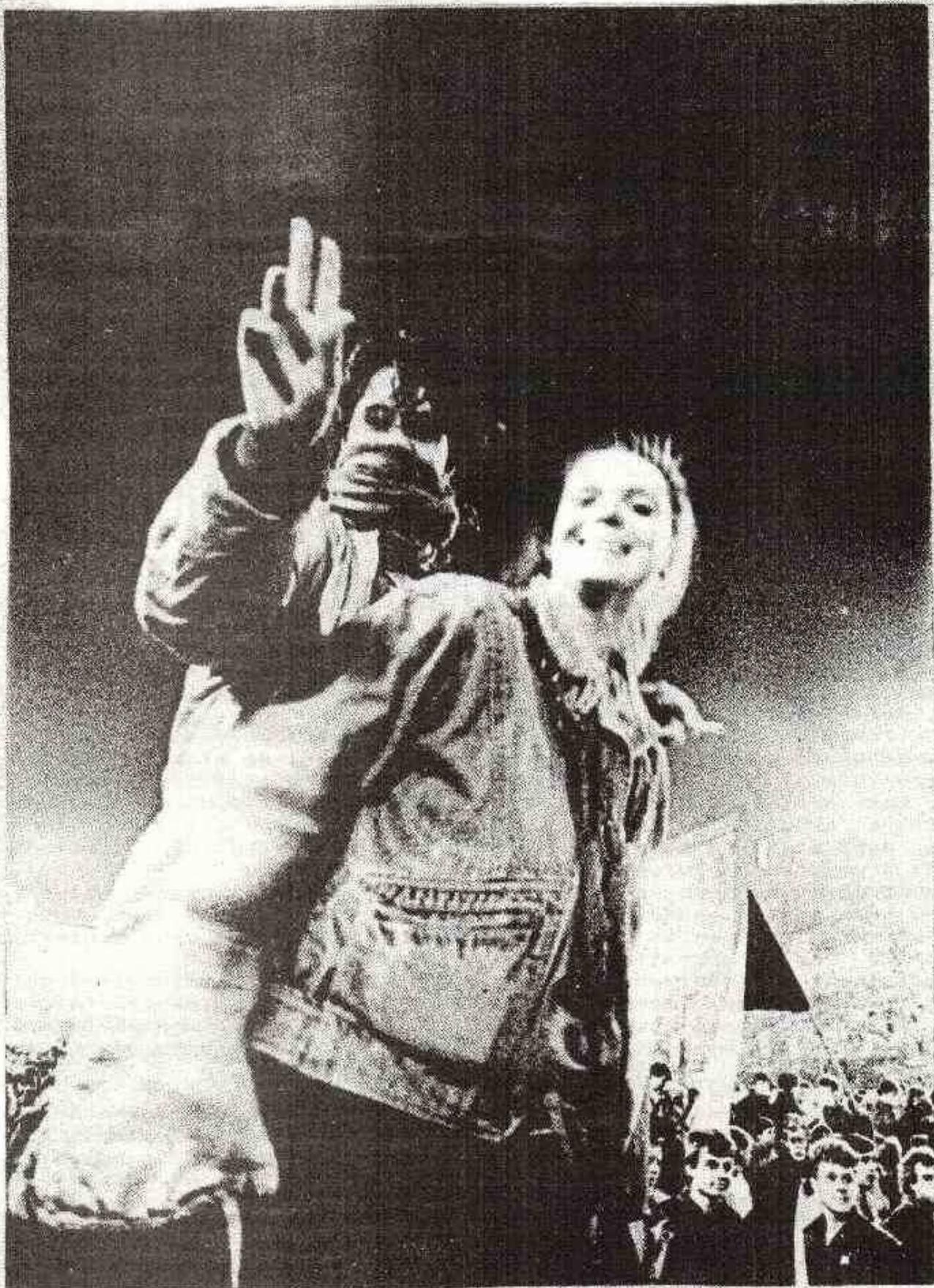

FOTO J. PTÁČEK

Děti normalizace

Naše listopadová revoluce oslavila měsíční narozeniny a sen o následující propuknoucí svobodě, prožívaný s nedůvěrou v neblahé pročítání, nabývá každým dnem reálnějších dimenzií. Přestává být snen a stává se novou skutečností a faktom, stává se dynamickou a depreduje se děrovací přítomnosti, v rychlém tempu změn stíhající budoucnost, až neuveritelně zhuštěnou do dnů a týdnů. Zabydlujeme se v nové realitě a v nových perspektivách. Lidé s rozdílnými zkušenostmi a invencí, s rozdílnými schopnostmi orientace, seberealizace a odbornými či osobnostními předpoklady, které konečně budeme mít možnost spravedlivě zhodnotit a rozvinout, již bez mnohdy alibistického odvolávání na nepřejiciče.

Tato situace, historická v životě národa i jednotlivce, nesoučasně stává před problém, podle něhož názoru nejtěžší. Je to nutnost vyperfektovat sen, a to každý sám za sebe, s těžkým balíkem minulých let a desetiletí. S dlouholetou každodenní zkušeností života v režimu, systematicky potlačujícím vše zdravé a životaschopné, v režimu deformujícím člověka a celou společnost. Vypořádat se se zkušeností života v totalitě.

Jak se nám vlastně žilo, v čem jsme vyrůstali a byli vychováváni, my, děti normalizace? Ať už si pamatuji sovětské tanky nebo ne, to, co následovalo, tedy realita 70. a velké části 80. let, v sobě nosíme každý. Bezduché pionýrské schůzkování monopolní dětské organizace, růžové šátky, vlajky, srpy a kladiva, želesná dogmata věcného přátelství se Sovětským svazem a budování komunistického (později jíž jen socialistického) ráje, pateticky jássavé rozhlasové relace k výročím osvobození a bolševických revolucí. Na všech stupních škol dusivá atmosféra autoritářství a kultu Šedé průměrnosti, dona řeptání o tom co se náhlas nesní nebo nená a rodiče, kteří nán svým občanským postojem jen náložky mohli jít příkladem. Rodiči se nenávist, chronická životní skepse a pocit marnosti. Případná uzpoura skončila nejčastěji u pálilitru piva nebo v jiné slepé uličce a horké hlavy zchladily 2 roky vojny, přímo specializované na potlačení jakékoli individuality, která se snad přece u člověku stačila projevit. V zaměstnání se lidé již jen utvrzovali v realsocialistickém žebříčku hodnot s tupým konzumem shánčivého spotřebitele na prvním místě. A nad tímhle neutěšeným obrazem životí společnosti - všudypřítomná Moc, v dějiném ustřnutí střezící sváj monopol pravdy.

Vzpomínám si na jedno otecovské kázání, myslím, že v mnoha různých obměnách typicky 'normalizační' a pro dobu přiznačné. Jako čtrnáctiletý puberťák a novopečený gymnaziista jsem na tatínkovu otázku, co vlastně chci od života, odpověděl: "Chci být svobodný." Ta na první pohled nevinná věta, pronesená jistě s trohou vzdechu v hlase, jinak klidného tatínka vyhodila z křesla a spustila rodicovskou litanií, důrazně mi vyvracející tuhle nesmyslnou perspektivu, na hony vzdálenou realitě. Tatínek, intelektuál pragmaticky smířený s politickou situací a všemi jejimi důsledky, v té větě rozpoznal nebezpečí a dokážu si představit, jak mu tehdy slovo svoboda znělo v uších uhrančivě a iracionálně. Ten pojem, stejně jako mnoho jiných, byl podivně tabu, zneuctěn, zatracen a zdiskreditován komunistickým režimem. V lidech hořely, doutnaly nebo zoela pohasínaly (podle stupně jejich zmanipulování) ideály svobody, práva a demokracie. Dávaly jim naději nezbytnou k přežití, ale také je denně usvědčovaly z ponížující národní schizofrenie,

na které se podílel jako součástka v obludném kombajnu totality s také osudovou nevyhnutevností každý bez vyjinky.

Je prosinec 1989 a hesla vyzývající svobodu, pravdu a demokracii potkáváme v Praze na každém rohu. Zrezivělý totalitní kombajn se konečně rozsypal a je na nás, abychom tento pojmům vrátili původní význam ve vědomí společnosti i svém vlastním. Význam a obsah té vzpurné věty děti normalizace, jakkoli generačně nedělitelný: Chceme být svobodní!

Martin Šmid

Prohlášení NMS k 17. listopadu 1989

Desetitisice manifestujících vyjádřily dne 17. listopadu zásadní nespokojenosť s politickým vedením státu. Toto politické vedení nedokázalo reagovat jinak než nejhrubším násilím. Totalitní moc nám zřejmě v úmyslu hájit své postavení za každou cenu. Na Národní třídě nebyli zbiti jen demonstrující studenti - je to odpověď celému národu. Právě k němu se NMS obraci s touto výzvou. Ne-dopustme další krveprolití!

V těchto dnech jde o mnoho, ne-li vůbec o všechno! Není cesty zpátky! Zaměstnanci továren, podniků a závodů, podpořte stávající studenty a herce! Podpořte demonstrující Prahu!

Rádění policejních oddílů se může dnes či zítra opakovat a možná v podobě ještě brutálnější. Tomu můžeme zabránit jen tak, že prokážeme masové, celonárodní odhodlání i této hrozbě se postavit. Tím odradíme ony představitele vládnoucí komunistické elity, kteří v této alternativě spatřují poslední prostředek své záchrany. Stabilizace poněrů, kterou naléhavě potřebujeme, může nastat jen tehdy, odstoupí-li pávodeci společenských poněrů, které vohnaly zásypy do ulic, a viníci zásahu ze 17. listopadu. NMS žádá demisi vlády a obraci se k občanům, aby tuto výzvu podpořili. Plně se ztočujeme s prohlášením herců, vyzývajících k dvouhodinové generální stávce v pondělí 27. listopadu. Studenti a inteligence nesmějí ve svém boji zůstat osamoceni, jinak mohou být poraženi; s nimi však všichni ostatní, každý z nás.

V Praze 28. listopadu 1989

V revoluci

17.11.

Národní třída, 21.00 - studentská demonstrace. Řeou policajtů, rány a náteck mlácených. Máme strach z ušlapání, v uličce mi tlustý esenbák strhává brýle. Táhnu za sebou Hanka, propadající se v davu. Pavel za námi si drží pravou pálku obličeje. To snad ne, v ústí ulice čeká další kordon. Holky už břečí zoufalstvím a strachy. Máme pořád v tašce letáky proti věznění Jiřího Jelinka. Ti druzi však už jenom uvolňují průchod. Jsme zřejmě dostatečně zpracovani. I my si myslíme, že ano. V hotelu Křiván roztrzesené srkáne kolu, je nám zle.

18. - 19.11.

U Lenky v byte: Mluví se o odpovědi studentů. Já tvrdím, že bude stávka. Honza přináší zprávu o zabití studenta Martina Smída. Jsme zdrceni. Zpráva je v průběhu neděle dementována. Doma pak na stroji pišu výzvy k občanům a polepuji jimi Popovice. Přemýšlím jak dionoho tam asi vydrží. V Popovicích jsem jasně první na ráně. Večer zprávy o zatčení Petra Uhla a Emanuela Mandlera. Demokratická iniciativa jako první vyzývá vládu k odstoupení. Těhož dne odpoledne seberou i Hankeu se studenskými letáky a propustí ji až v noci. Pořád přemýšlím o tom zabití. Nikomu se nedá věřit.

20.11.

Jdu na autobus s nepříjemným pocitem, moje letáky v noci strhlí. Myslím na netečné ranní obličeje spolucestujících. V práci první překvapení, na nástěnku někdo připichl Svobodné slovo - odsouzení brutálního zákroku policie. Mladá fronta a Lidová demokracie taky, to je tedy bomba. S úsměvem si vzpomenu na své letáky. Před nástěnkou už je chunel lidí, začíná to tu bzučet. Studenti a divadla stávkuji. Petice podniků...

Na Václaváku a na Národní je spousta svíček, kytek a lidi. I v sobotu a v neděli tu byly demonstrace. Kučují tři karafiáty a pokládání je u jazykové školy. Práce a Rudé právo letí do koše. Začínají se objevovat trikolory a první letáky. Večer se demonstруje. Na Klárově kordon bílých helem a transportéry. Na Hrad nás nepustí. Někdo říká, že to chtějí nahnat do tunelu. Mám strach, ten pátek na mně sedí jako můra. V divadlech se diskutuje. Fórum vydává první prohlášení - "aby odstoupili ti, jejichž zhoubná politika přivedla ženy do dnešní krize..."

21. - 22.11.

Letáků přibývá, venku nejsou skoro žádní policajti. Výzva ke generální stávce. Z balkonu Melantrichu mluví Václav Havel, Václav Malý a další. Víc než sto tisíc lidí jásá, píska, skanduje. Hymnu zpívá Marta Kubišová, mravení v zádech, něco se musí změnit. Televize a rozhlas jsou obsazeny policisty. V některých továrnách to zkoušeji milice. Rudé právo lže. Ve Večerní Praze ještě v úterý vychází štvavá zpráva o Hančině zatčení. Jdeme na besedu se studenty Gymnázia Sládkovského. Mluví Hanka, já neřeknu skoro vůbec nic, jen si prohlížím ty krásné holky s trikolorami a mám o ně strach. Ráno obíháme redakce s prohlášením NMS. Večer jedu s delegací z Realistického divadla kamsi za Mělník. Vesnice jsou jako mrťvá zvířata, všude se vznáší jakási zlověstnost. Na místě už jsou také z činohráku. "Jak se objeví provokace...", začne jeden z herců afektovaným hlasem, radši dál neposlouchám. Cestou nazpátek aspoň po vesnicích vylepujeme letáky.

Zásah už odsuzují skoro všichni, ženy se distancují od vedení svého svazu, komunisté od ČV, národ od vlády. Obíhám stanici metra s balíkem letáků. Hlavně na nádraží! Všude je rušno, chování lidí se změnilo,

FOTO T. STANZEL

každý se snaží být ohleduplný, každý se snaží pomoci.

24.11.

"Informujte venkov!"

Odstupuje úV KSČ, všichni námě radost. Vzápěti však je zvolen výbor snad ještě horší. Vlna protestů po celé Praze - generální stávka je nutná. V ném podniku se jednání snaží bojkotovat všichni funkcionáři, ale je na nich už vidět strach, jsou zmatení.

25. - 26.12.

Manifestace na Letné, skoro milion lidí. Je strašná zima. Mluví Dubček, Havel, Adamec. Na posledního lidí pískají.

Televize a rozhlas začínají vysílat svobodně. V sobotu večer oslavujeme Hančiny narozeniny a někdo pouští televizi - najednou tam mluví Havel. Všichni z toho námě radost. Smějeme se, jak je rozpačitý.

27.11. - 3.12.

Události dostavují rychlý spád. Generální stávka - ve 12.00 houkání a vyzvánění po celé republice. Demise vlády. Nová vláda - naprostě nevyhovující. Poplašné zvěsti o chystaném puči. Nomenklatura se ještě snaží rozšiřovat štvavé letáky. Vyhlášení druhé dvouhodinové stávky. Demonstrace na Václaváku... nyní až praští...

Sedím ve vlaku Praha - Benešov a poslouchám hlasy. Všude na zastávkách plakáty Občanského foru, letáky, vlajky... "Chtej zničit naše devizový hospodářství, já nám syna v Rakousku, já vin Jak to tam chodí... Jednou sem podepsal za Dubčeka a do dneška ně pronásledujou." "Já nevin, ten Havel..." Naposled na ně přišli s drbácím práškem. Už před deseti lety mi nevlástní bratr užročoval atomickým práškem a von je chemik. Jediněj politik..."

Premiér Adamec podává demisi, lituje se v televizi. Po uzrušeném dni se scházíme v kavárně. Všechno je najednou tak podivně přeházené. NMS - co dál? V noci zprávy - ustavení vláda národního usmíření, nám radost.

4. - 10.12.

Na venkově stále rozpaky a strach. Přece jen, tak lehce... Prezident odstupuje. Kdo bude prezident? Studenti pořád ve stávce. Vyšetřování jde ponau. "Kdo zaručí demokracii?" "Snad ten Havel?" Druhá generální stávka nebude, snad už opravdu... český národní výbor nás zve na setkání se zahraničními iniciativami do Mariánských lázní a vyjadřuje politování nad svými dosavadními postoji. Hn. V televizi mluví Hanka a Honza s generálem Vackem - jednání v legislativní komisi k novelizaci branného zákona. Dva dny před tím ještě sedíme nad branným zákonem v kavárně a škrťáme, dopisujeme, dohadujeme se. Další večer si povídám s Vladanem Kočím, zrovna ho propustili z kriminálu. Konečně, konečně taky ze ně padá pocit napětí. Snad to opravdu dobré dopadne. Ten pátek už je přece tak daleko.

Lukáš Marvan

Armáda ve starých kolejích?

Pro vývoj situace v ČSLA je podstatná jedna skutečnost: zněny společenské se v armádě odrázejí velmi pomalu nebo vůbec ne. Ze všech dopisů z kasáren je citit totéž: námá málo informací; zakazuje nám sledovat televizi a rozhlas; dochází jen RP a Obrana lidu; nepouštěj k nám studenty ani herce. V prvních dnech nejistoty a strachu z ozbro-

jeného nasazení vykristalizovala na mnoha místech slova jasná, upřímná, skutečně vlastenecká. Tak například v prohlášení několika vojáků z Plzně, 23.11.89:

"Jsme kdykoliv připraveni hajit naši zem před skutečným nepřítelom, který by chtěl okupovat naši vlast... NIKDY ušak nevystoupíme proti lidu ČSSR... Bojíme se ušak, abychom k tomu nebyle nuceni. V takovém případě by se neuposlechnutí rozkazů trestalo smrtí. Proto chceme, aby vrchní velitel ozbrojených sil znalo nás postoj a nepožadovalo spolu s ÚV KSČ a vládou SSSR naše nasazení proti lidu, neboť by to vedlo pouze ke zházení moha životu, nás vojáků ZVĚS. Spolu s ostatními občany ČSSR socialisticky snoubějícími požadujeme deníci vlády, zněnu ústavy a vojenské přisahy, svobodné volby a demokracii... Současně Vás prosíme, zamezte násilí a krveprolití. Okázne svou kulturní a politickou vyspelost..."

Zatímco lidé v civilu už měli vlnu revoluci za sebou, vojaci v kasárnách vyjadřovali své občanské postoje s obtížemi, které si težko dovedely představit. Citujme například z metodických pokynů pro vedoucí politické přípravy vojáků na den 27. listopad 1989 (Příbram 25. listopadu): Vzhledem k závažnosti tématiky vybrat nejschopnější a nejzkušenější vedoucí. Skupiny do větších celků nespojovat, maximálně do celku rota... V posledních dnech jsme svědky vyvrcholení pokusů proti soci. sil o přinou konfrontaci se státem... Rádoby objektivní, ale ve své podstatě tendenční komentování deníky Svobodné slovo a Lidová demokracie... Negativním výsobením sekretariátu ÚV SSM a stávajícími vysokoškoláky se dala ovlnit část absolventů VKVŠ. O tom svědčí tendence ke svolávání nimořádných svazáckých členských schůzí a snahy o zasílání souhlasných stanovisek s prohlášením a požadavky pražských vysokoškoláků. U 59. spojbaš, 21. října se podařilo svob. Tomáši Zaslavovi získat 36 podpisů pod podporu prohlášení sekretariátu ÚV SSM a toto odeslat... Při aktivu na štabu 19. měs. vystoupil v diskusi čet. abs. Tálica, který přečetl 10 bodů pražských vysokoškoláků, hovořil o nutnosti svobodných voleb, odstranění moci komunistů. Motivem jmenovaného je jeho nepřátelství k socialismu, které jak je zjištěno se projevilo již v srpnu tohoto roku před nastupením k vykonání vojenské služby sympatiemi k prohlášení Několik vět.

Že už to dávno neplatí? Vysvětlete to vojákům, kteří vidi stále stejně nadřízené. Další citát z dopisu pohraničníků, z 18.12.89':

"Naši velitelé se nám snaží vnutit názor, že voják jako takový se nemá zařídit o politické dění v naší vlasti, ale my jsme jednořádě proti tomuto názoru... Podporujeme kandidaturu pana Václava Havla na prezidenta republiky. Nesouhlasíme s tím, že velitel naši rotu soudí... nám znenozhuje vyslovit svůj svobodný názor. Jakožto svobodní lidé této republiky jsme si využili plakát svého kandidáta na funkci prezidenta republiky pana V. Havla a velitel nám toto nejen zakázal, ale také strhnul, zabavil, zlikvidoval. - Tento dopis příšene potažt v noce, náme strach z možných následků, které by vás i nám ugovali..."

A ještě několik kratších úryvků z dopisů:

18.12. 89', Tábor: *"Nenáme spojení mezi jednotlivými útvary a vojáky s podobnými názory jako jsou naše a zádáme o vytvoření prostoru ve sdělovacích prostředcích, jehož prostřednictvím bychom se mohli zjednatit a postupovat společně."*

16.12. 89', zpráva z Hunenného: *"Je možné sledovat pouze TM, dochází k PZ, OL, Pravda. Asi před 14 dny si jeden voják připnul trikolóru a celou posádku ná do konce roku zakázané vycházky a dovolenky."*

17.12. 89', Holýšov: *"Chtěli bychom vyslovit nedůveru orgánu FMMO,*

deníku *Obrana lidu*. Tento deník patřil k jednomu z nejorthodoxnějších médií... Zněny, kterými prošel v minulých dnech, se nám jeví jen jako kosmetické informace, které v něm nacházíme, se nám v celkovém kontextu jeví neobjektivní, tendenční a častokrát zkreslující skutečný stav věci. Z tohoto důvodu požadujeme uychleně vytvoření nezávislého vojenského deníku, který by nás informoval skutečně objektivně a hajíč všechnu pravdu nás všech. (část petice podepsané 385ti vojáky)

Problém je v tom, že my v civilu jsme si trápení s cenzurou odbyli v prvních týdnech a za něsí už hůře chápeme, jakou nesnáze může být v kasárnách jeden plakát či trikolóra. Velmi rychle jsme si zvykli na svobodný tisk a pomalu nám dochází, že vojáci ho stále ještě nemají. Proto bychom se měli rychle vzpamatovat z našeho opojení svobodou. Svoboda je nedelitelná a nelze připustit, aby naši bratři v kasárnách žili v izolovaném světě. Místní Obočanská fóra a vysoké školy, pokud tak ještě neudělaly, by mely navázat pravidelné kontakty s vojáky v místních útvarech. Při troše nápaditosti se rychle objeví možnosti užitečné spolupráce v různých oblastech, včetně kulturního průlalu do kasáren, např. zpříjemnění vojenských knihoven, dnů otevřených dveří atd. Velelélé útvara by tiskovým snahám neli ve vlastním zájmu vycházet vstříc. Naše heslo by při tom mohlo znít: Jsme všichni občané a patříme k sobě, i když někteří nosí zrovna uniformu.

Jan Dus n.l. 2.1. 1990

Utrpení ve Valdicích

Přecházel jsem vězeňský dvůr a snažil se neklopit oči. Tuhé přilepené na rázích a holohlavé profily vězňů neartikulovaně křičely na uvítanou. Ing. Petr Uhl jím zanával. Z oken visely transparenty žadající svobodu a spravedlnost. Rozpacitě jsem zatřepal rukou. Byla to podivná atmosféra v tom zrušeném kartuziánském klášteře.

Uvitali nás vězeňským gulášem, podplukovník Kordík, náčelník NVU Valdice roztočil řečnického a náladu v celém ústavu byla nemožně vyplňata. Na komisi tu čekali dva zneprávnění tábory. Tábor dozorců a tábor odsouzených. My byli čtyři: poslanec Milan Šebor, Ing. Petr Uhl, dr. Vondráček, zapovající se řadu let psychikou odsouzených, a já.

Sál kulturního domu hôtel neručnimi příslušníky sboru nápravné výchovy dozveděli jsme se, že pracují v nervovém stresu, došlo k vzpourě vězna, neexistuje žádná záruka, že za případný zásah nebudou soudně stíháni, obyvatelé Valdic hronadně procházejí, veřejnost je jednostranně manipuluována proti příslušníkům a cílem společnosti je zlikvidovat sbor jako celek. Za těchto podnivek nejsou schopni vlastními silami obránit pořádek a společnost jin bude udělovat vyznamenání a hodnosti in memoriam. Ponoc jenž se zdá nezbytná. Několik příslušníků položilo před komisi svůj pendrek a bombičku slzného plynu na znamení, že odmítají službu. Další byli připraveni k hronadné hladovce.

V čem spočívala vzpoura? Odsouzení leží obuti v ustlaných posteli, na připomínky dozorců nereagují, odmítají příslušníky titulovat "pane kapitáne" a na podplukovníka Kordíka pokřikuji: "Kordík do tepláčků". Tepláky jsou totíž jednotným oblečením ve vyšetřovací vazbě.

S vězni jsme jednali až po setnění. Napětí v odsouzených vrcholilo.

Ze čtyř členů komise něl mezi nimi největší váhu Petr Uhl, nejspíš proto, že sám devět let seděl. V režehelém soumaku jsme obcházeli rozbořené vězeňské dvory a Petr Uhl se snažil odsouzené v celách uklidnit. Rozhlas nefungoval. Pokus o přímé vysílání odchrčel. V rozhlasových reproduktorech se zachytilo jen pář vytržených slov. Ten detail se stal podnětem k strašidelnému bušení do kovových dveří cel. 2789 vězňů se cítilo manipulováno a dožadovalo se okamžitých informací. Petr Uhl s megafonem pobíhal po dvorech a křičel do zamřížovaných oken cel.

V kinosále už čekalo pětatřicet mužů ve špinavých vězeňských mundírech. Při našem příchodu vyskočili do stromulého vojenského pozoru. Posadili jsme se za dlouhý stůl s cistou bílým ubrusem, s typickou řadou sodovek, se skleničkami, opeřenými dnen vzhoru. Vězni stáli u pozoru, čekali až je někdo vyzve, aby se posadili a my pomalu naznačovali rukou, že to mají udělat.

Z dopisu vyšetřovací komisi: ...Když jsem se vrátil po operaci žlučníku, vytáhl mě příslušník z ošetřovny na chodbu a říkalo, že jsem ho upozornil, že jsem po operaci, dostal jsem dvě rány pěsti a dvě rány podprsenky, to proto, že jsem jen něco a pedle něho blbě činil. Dosvědčí odsouzení, kteří v tu dobu se mnou leželi na celé.

Ze svědectví před vyšetřovací komisi: Při výdeji oběda si všimli dva příslušníci, že se dívají okénka. Vytáhli mě ven z kuchyně a jeden mi dal facku; myslíl jsem, že tím to skončí, ale poslali mě před svou kancelář a uvnitř ně zbili koženými řemeny na svazování vězňů z III. oddělení. Chtěli abych si klekl a štěkal jako pes a když jsem odmítl, bili mě a kopali. V přestávkách jsem leštěl chodbu a tak to šlo celé odpoledne až do večera, zavolali si na pomoc ještě další dva příslušníky, jeden z nich mě kopal do průrožení. Když mi z něj začala tеч krev, odvedli mě na celu, kde jsem zjistil, že ho mám natřené. Bušil jsem do dveří a chtěl ošetřit. Jeden z nich otevřel a pestal mě znova před svou kancelář, kde jsem musel každému průrožení ukázat. Na ošetřovnu mě odvedli až když jsem slíbil, že neuvedu příčinu zranění. Jinak mě zařadují pro útok na vězejněho činitele.

III.oddělení je oddělení každinských trestů, sanovazeb, kde v studených dírách s pryčnou a tureckým záchodem, bez styku s jinými lidmi, často bez světla tráví vězni trest za prohřešek proti vězeňskému rádu. Strava tu je poloviční, bezmasá, polévky se cedi. Násilí dozorce se převážně odehrávalo zde. Řada svědectví se shoduje na obdobných praktikách - vězně škrtili řemeny, přivazovali je k radiátorům, bušili ledovým nebo rozpáleným.

Dveře jsou tu od celého odděleny ještě volným prostorem a mříži. Dr. Voňková a já jsme zkoumali stav nejvážnějších případů.

Zpoza jedných dveří se vyuvalila pára a kyselý zápach. Ve tne stál nahý člověk, neschopný navázat hovor, neschopný zřetelně artikulovat. Po zemi se valely různé části jeho oděvu, odnekud z kouta zůstal průval horké vody. Kde se vzala, neví.

"Jaké máte problény?" zeptala se Dr. Voňková. "Potřebujete lékařskou pomoc?"

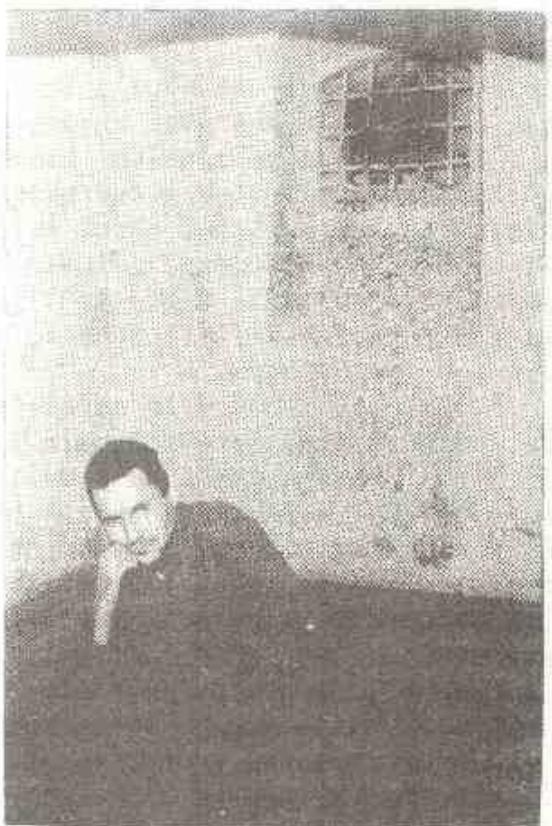
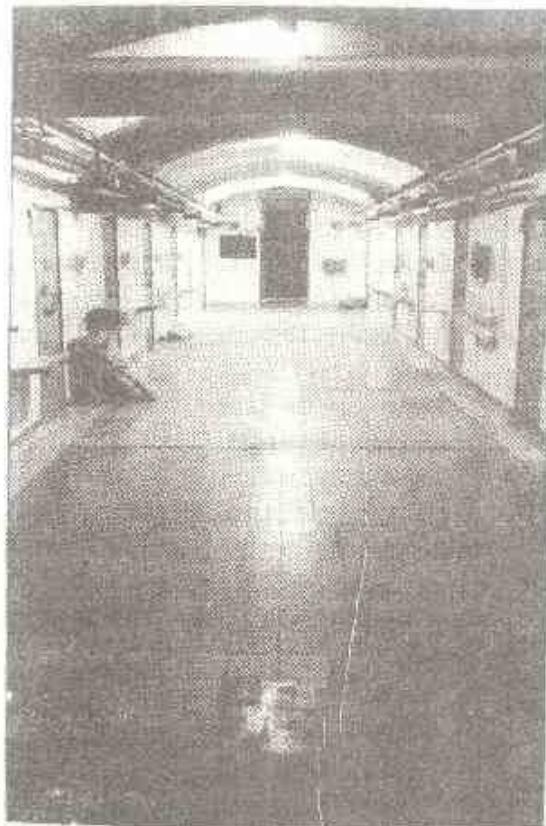
"Prohledejte..." odpověděl.

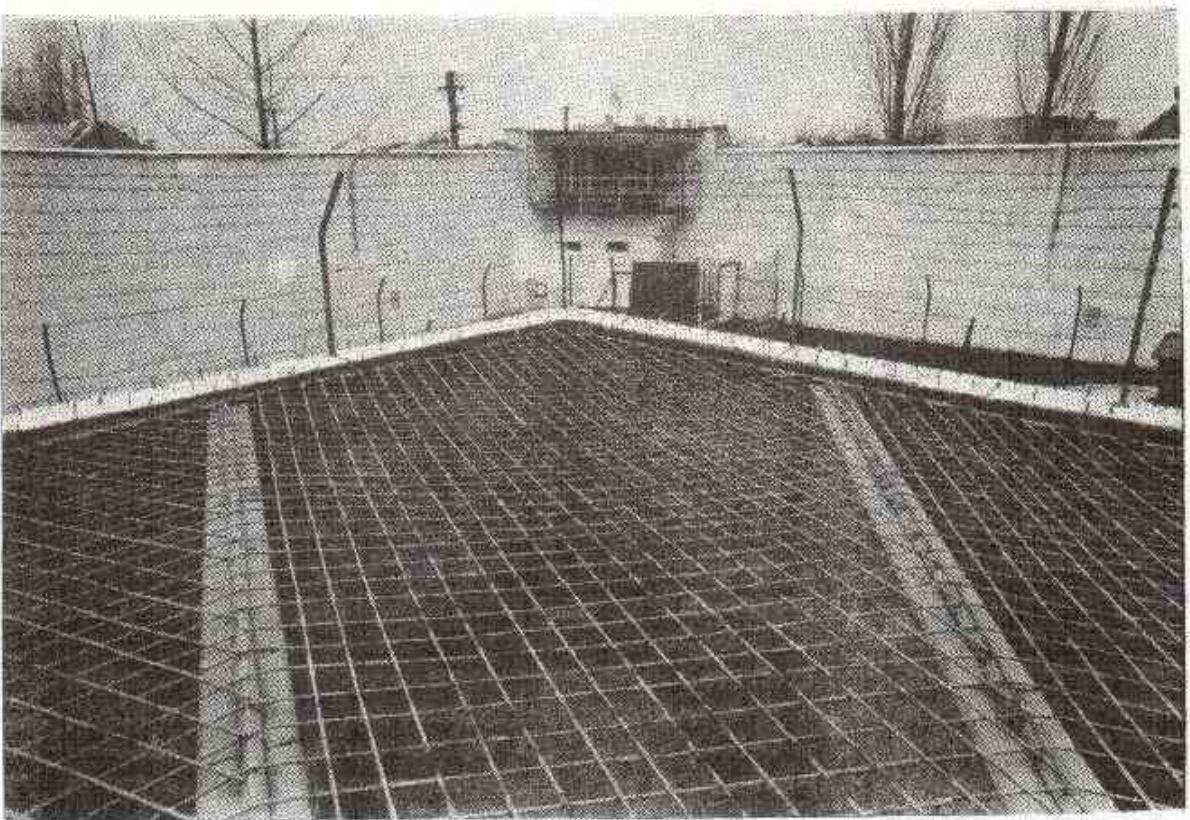
"Potřebujete pomoc, máme zavolat lékaře?"

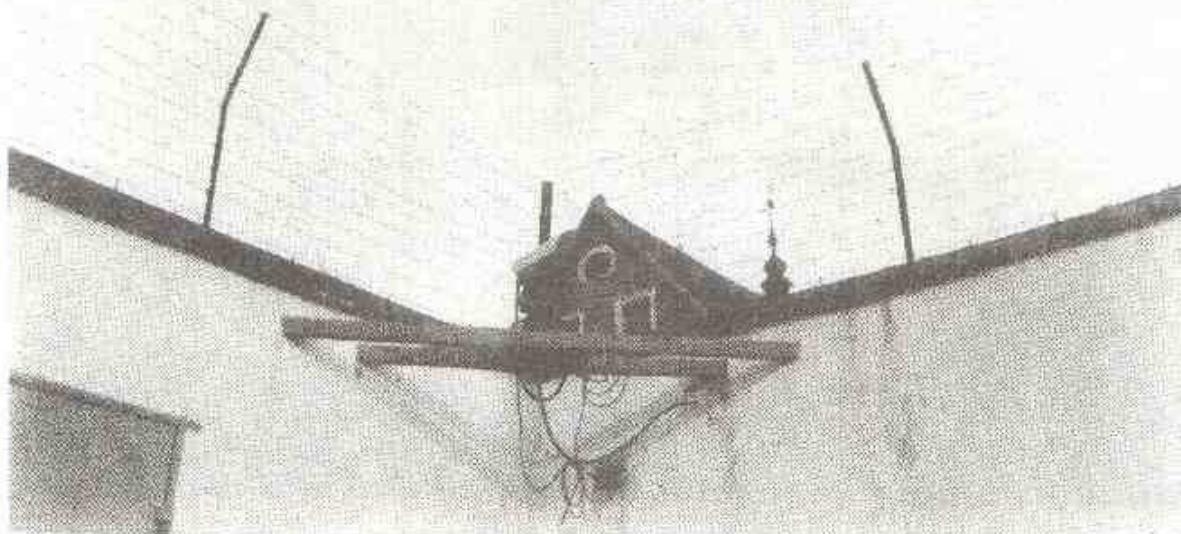
"Tady...všechno...prohledejte..."

V ostatních celách bylo světlo a odsouzení v normě.

Není to zvláš ani podplukouníka Kordíka ani nikoho jiného z ústavu. Šílence odsouš někdo kam odvést, nikdo v Československu není kompetentní je přijmout.

FOTOREPORTAJE Z VALOIC JAN MIHALICER

Za jeden den samovazby se věznům strhává padesát korun.

Šada let prožitá v nápravné výchovné ústavu vzbudila v odsouzených zcela jednotný pocit naprosté bezzákonosti. Když naše komise přijala jejich písemná svědectví, odtly se tím podle nich životy všech členů rázem v nebezpečí a jistotu jim mohla zaručit jen jakási výjezdni ozbrojená skupina z Prahy. Převýchova tak řadu z nich utvrdila v myšlence, že společnost je džunglí, kde se lze pohybovat jen s největší opatrností, džungli, kde platí zákony silnějšího a kde násilí je jedinou prostředek k osobní bezpečnosti.

Z šesti kilogramů dopisů vyplula jednoznačně jména čtrnácti lidí podezřelých z hrubého násilí. Čtyři již ve Valdicich nepracovali. Deset jsme ústně doporučili podplukovníkovi Kordíkovi přehnout nino styk s vězni. Zachmuřil se, protože splnit ten požadavek mu přišlo teměř nemožné. Sbor nápravné výchovného ústavu Valdice zaměstnával tým sta příslušníků.

Nastala licitace. Naše komise lpela na zákonech. Ve vyjádřování, v terminologii, v závěrech. Nebyla vybavena žádnou pravomocí, nemohla přijmout žádná opatření. Mohla stav věci vyšetřit a konstatovat. Nebylo to revoluční tribunál a proto její práce byla ponalá, nelehká a smutná.

Podplukovník Kordík brzy pochopil a obratně začal manévrovat v úskalích různých doporučení, které jsme mu předložili. Nakonec slíbil, že osm jmen nebude na III. oddělení sloužit, jednoho - vedoucí jméno celé skupiny - přehnáti nino styk s vězni, dalšího dát k nálemu možnosti valdických vězňů zařazených do II. nápravné výchovné skupiny. Při příští návštěvě se ukázalo, že ani tento slib nedodržel.

94% valdických vězňů se do tří let vraci zpátky. Naše justice vytvořila systém unělé recidivy. Drobni zlodějickové tu sedí na celach s vrahými a násilníky. Recidivisté nezaplateného piva - i za to lze vidět plných československých zákonů odsoudit člověka na několik let.

Těžké a základní smysl věznic se přesunul do oblasti pracovní. Práce vězňů byla nedílnou součástí národního planování a potřebou národního hospodářství. Hospodařské využití vězne stále na prvním místě. A podporovalo se mu vše.

Z odborníků, kterých bylo ve Valdicih bezpodmínečně třeba, byl okamžitě k dispozici pouze katolický kněz Václav Malý. Donluvil si tu něj, provedenou bez okázalosti, bez ornátu a varhan, v civilním oblečení. Vyžadoval jen stůl a čistou ubrus.

Věznice před nás postavila svou elitu. Reprezentoval ji Evžen Dvořák, po třinácti letech káznice schopný pohnutově argumentovat a vyuvařet často nejistá tvrzení příslušníků sboru.

Situaci, kterou před týmem považovali za nezvládnutelnou, dokázalo sestaticet mluvčích uklidnit a ovládnout. Podarilo se jim nastolit vratkou rovnoučku mezi odsouzené a příslušníky. Fakticky to byli vězni, kdo zajíšťoval pobýtek v celém vězení. A pozadovali urychlenou zajištění viníky zverstev, protože chtěli v klidu odpykat zbytek svého trestu. S dozorce, od nichž jim ohrozí rány pesti, kopance, tyraní, hlad a nejistota.

Probíhalo amnestie. Na pokraji hysterického záchvatu byl jeden z mluvčích. Po několika letech vězení potkal, že bude propuštěn. Mezi jinými paragrafy však nelze ve spisech tyto dva: § ... "zneužití pravomoci veřejného činitele" a § 41b "zvlášť nebezpečný recidivista". Amnestie se na něj nevztahovala. Ale došlo k zajínavému paradoxu. V socialismu se stal veřejným činitelem zvlášť nebezpečný recidivista. Ten člověk pracoval jako číšník. Dr. Voňková okamžitě volala do Prahy. Bohužel, ještě při další návštěvě tu odsouzený seděl.

"Paní doktorko, prosím vás," rozstřeseně volal další z mluvčích, "já nám předepsanou protialkoholní léčbu. Ale šestnáct let jsem seděl, šestnáct let jsem se nenapil skleničky. Proč se nám proboha ještě někan chodit léčit, proč nám být zase někde zavřenej, když jsem pil jenom čaj?!"

"Zkuste zažádat, aby vám ji patřičný soud odpustil, jinak s tím nic nenaďláte," odpověděla Dr. Voňková.

Jednání komise české národní rady bylo opozděné. Zatím, co my jsme byli naučitivit Valdice početí a počtvrté, pro řadu jiných nápravné výchovny učebnic se výjezdni skupiny teprve utváhely. Pro nás z toho plynula bezmoc urychlit vyšetřování i závěry.

Významná byla dvě zasedání. Jedno nám přihrálo závodní lékařku ministerstva spravedlnosti dr. Benešovou, která ve Valdicích alespoň povšechně zjistila obecný stav. Nic víc za jeden den návštěvy nemohla zvládnout. Vězeňský lékař dr. Votruba byl vytížen amnestii, únavou a netečnosti vězeňského lékaře. Všichni odsouzení shodne uznávali, že pracuje až osmnáct hodin denně. Ale všichni se shodovali, že 2700 vězňů, z nichž část jsou blázni, epileptici, alkoholici, psychopati, kteří sani sebe poškozují sypáním tuhy do očí, polykáním žiletek, jehel, nážek a jiných ostrých předmětů, aby alespoň na pár dnů přerušili stereotyp vysilující manuální práce, že takový počet vězňů není schopen zvládnout.

Druhé zasedání přineslo závěrečné zprávy poztrápených poslanců, podivujících se nad stavem vězeňství, za něž nimo jiné léta odpovídali i oni.

Amnestie proběhla neukázněně, plánovaný odchod vězňů podle jejich rodinného zájmu nevyšel. Amnestování mezli v mírném lednu a v pravonoci náčelníků nápravné výchovny učebnic nebylo ani vydáti jim příkryvu ze skladu Civilní obrany, protože ty podléhaly ministerstvu vnitra. Věznice se během pár dnů vyprázdnily a veřejnost se bála, že dině šestí v té peněkud chaotické akci byla ukázněnost propuštěných. Z dvaadvaceti tisíc propuštěných se k 7. lednu dopustilo trestného činu jen dvě stě.

Zasedání přineslo zprávu Ing. Petra Uhla, že vyšetřování trestné odpovědnosti příslušníků musí proběhnout rychle, úplně a s publicitou. Návrh, aby komise české národní rady působila stále až do odvolání.

Ota Veverka, nedávno politický vězeň, upozornil na oddělení vnitřní ochrany, oddělení podléhající Státní bezpečnosti, jehož cílem je vyhledávat konfidenty, a to jak mezi odsouzenými tak mezi příslušníky. Poslanec dr. Adam upozornil na lehkomylnou svévoli ve vyšetřovacích vazbach, kde v celách předbežného zařízení lidé tráví až řadu let. Kde se vyšetřování přenese až na dva měsíce jen proto, že vyšetřovatel dostane studijní vojno. Upozornil na vazbu, kde trestné právní předpisy nejsou k mání a kde advokáti neradi naučtevouji obviněné. Upozornil, že cílem vazby není morálne znít jedince, přivést ho k téžkým depresím a k zhroucení osobnosti, jak sám na vlastní oči viděl.

"A měli by se stydět ostatní! Protože tito soudruzi vyzadovali sto-procentní plnění řádu a všech povinností. Jestliže tu nesedí ostatní, je to známka, že si stavěli falešnou popularitu na úlevách v trestu!"

Zhruba třicetapadesát příslušníků této slovy osoučil kapitán z neplnění služebních povinností. Jeho jméno není důležité.

Díky písemnému doporučení přeřadil nakonec podplukovník Kordík jeden den před našin příjezdem deset inkriminovaných jmen někan do skladu tiskopisů. Dvě jména si vzala dovolenou.

Uvolnili jsme prý všem psychopatům nekontrolovatelný ventil fan-

tazie, provádíme jednostranné soudy a neexistuje žádná právní záruka, jež by ochránila příslušníky.

"Dostatečnou zárukou je soud," odpověděl Petr Uhl, "a my nemáme právomoc vás suspendovat ani vás kankoli přehodit. Vydali jsme jen doporučení. Jestli ho podplukovník Kordík splní, je jen jeho věc."

Kada tázavých pohledů se upřela na náčelníka věznice. Jen rozpačitě pokrčil rameny a lehce se pousmál: "Dostal jsem to písemné, soudruzi," ukázal náš papír.

Rozčílený kapitán, který na seznamu nefiguroval, ale zjevně se obával, že brzy figurovat bude, začal klást ultimativní požadavky. Pokud bude vyšetřování nadále tak jednostranné, nenastoupí příslušníci do práce, nebudou pouštět vězne z cel ven, nepoběží kotelná, kuchyně, nic. Petr Uhl ho upozornil, že jde o přípravu k trestnému činu neuposlechnutí rozkazu a k trestnému činu ublížení na zdraví. Kapitán ztichl. A k trestnému činu obecného ohrožení, doplnila ho dr. Voňková.

Příslušníci se bojí ukládat kázeňské tresty, aby se nedostali na černý seznam odsouzených. Vězni se válí v posteli, nedodržují hygienu a do práce nechodí ve tvaru.

"Nejste první konise České národní rady, která nás navštívila," cítili se příslušníci ukrívání. "Jak je možné, že všechny se vyjadřovaly tak pochvalně? Jak je možné, že žádné vady neshledal dozorový prokurátor? Jak je možné, že každého pál roku soudci z lidu na svých ekskursích nenašli nic závadného? Jak je možné, že jsme nositeli několika Zlatých standart?"

Těžko odpovědět.

"Takže kdy budou moci soudruzi nastoupit do práce?" zeptal se kapitán. Opět jsme zdůraznili, že odpověď není v naší kompetenci, protože my jsme vydali jen patřičné doporučení a jak ho bude podplukovník Kordík respektovat, záleží jen na něm.

"Ale to já teď, soudruzi, přece nenoju," řekl podplukovník Kordík, "Nerad bych se před vojenským prokurátorem někdy zodvojoval, že jsem nezabezpečil klid a pořádek."

Schůzka skončila.

"Paně předsedo, oslovoval poslance řebla Evžen Duopák, "uvědomte si, že venku se střílí plukovníci StB! Uvědomte si, že my si nejsme jisti svým životem! Tady jsou placeni provokatéři. Provokatéři, které námě my napadnout, aby se celé naše hnutí utopilo v krvi!"

"Jestliže se příslušníci obávají vzpoury, musím se jí já obávat dvacetkrát více! Protože zbraně bychom neměli my! Paně poslanče, vy celou situaci silně podceňujete!"

Hovor vězňů byl často poznamenan hysterii a strachem. Strach, hlučoce zakoreněný v odsouzených, vyhrotil situaci na ostří.

"Když jste přijeli poprvé, každý ze sboru se vás tu bál! Ale dnes každý pochopil, že nic nemůžete, dělají si z vás špatnouhlata a uhrnují: "Počkejte, až ta šaškárna skončí!"

Prosím vás, jestli nemáte žádnou právomoc, řeknete nám, kdy někdo s tou právomocí konečně přijede? Kdy to bude?! Kdy??!"

A my zatím mohli nabídnout jen pátera.

Poláci jsou s námi

Rozhovor s Miroslavem Jasinskim, mluvčím československo - polské solidarity. (Návštěva A.Michnika, Z.Bujaka, Z.Janase, J.Litinského a M. Jasinského v Československu proběhla od 21.7. do 25.7. 1989.)
Ptal se Tomáš Dvořák.

T.D.: Jsme moc rádi, že jsme se setkali s tebou a s tvými přáteli. Proč jste přijeli do Československa?

M.J.: V Polsku je nová situace. Tři z nás pěti - Michnik, Janas a Litynski - jsou poslanci Sejmu, což vytváří nové možnosti. Rozhodli jsme se je využít a přijet sem. Minulá setkání s našimi přáteli se musela uskutečňovat na hranicích v lese, v podmínkách sice romantických, ale těžkých a s nebezpečím, že se může objevit pohraniční stráž nebo policie a vše ukončit. Poprvé se podařilo pobýt spolu trochu déle, nejen zařídit určité konkrétní věci. Byli jsme si vědomi, že příjezd takové skupiny bude nit svůj politický rozdíl a odezvu, i v kontextu polských prezidentských voleb (vyjízdiли jsme následující den po nich) a Adamovi návštěvy v Moskvě a Budapešti. Setkali jsme se s kardinálem Tomáškem, s Václavem Havlem a dnes s Alexandrem Dubčekem, s našimi přáteli. Možnost setkání s oficiálními představiteli se nám zatím nenaskytla.

T.D.: Měli jsme obavy, zda vás do Československa pustí.

M.J.: Počítali jsme s tím, že ne a Zbyška Bujaka nejspíš z vlaku vysadí, protože nemáme poslaneckou imunitu, a ty tři další, že možná pustí. Nemohli jsme tomu uvěřit, když jsme se všichni octli za hranicemi.

T.D.: Ty jediný nejsi v Československu poprvé. Mohl by ses krátce zmínit o svých předešlých návštěvách?

M.J.: Počítám-li dobře, je to moje šestá návštěva. Tři první se uskutečnily ještě před rokem 1981. Jedna z nich s mým přítelem Waldemarem Frydrychem - Majorem. V roce 87' ně kontrolovali v Praze s Petrem Uhlem, na hranicích mi pak dělali osobní prohlídku a vzali mně pas. Myslel jsem si, že se nejhneď deset let do Československa nepodívám, ale situace se změnila a pas mi vrátili. Naposledy jsem tu byl před několika. Při zpáteční cestě jsem byl českými celníky vysazen z vlaku, podroběn výslechu a obviněn z přečinu proti š 500 - z poškozování zájmu republiky v cizině.

T.D.: Mohl bys říci, co teď dělá Zbyšek Bujak?

M.J.: Zbyšek Bujak je momentálně zástupcem předsedy NSZZ Solidarnosc Lecha Wałęsy. Je vedoucím Oblastní výkonné komise Regionu Masowsze a je tedy - uzhleden k polským podmírkám - významnější osobností než kdokoli z těch poslanců.

T.D.: A tvoje činnost v Polsku?

M.J.: Od setkání na hranicích 25.6.1989 jsem mluvčím vratislavské skupiny československo-polské solidarity v Polsku. Do té doby jsem byl neoficiálním šéfem SPČ.

T.D.: Ve kterých městech působí aktivisté SPČ a jak vypadá jeho organizační struktura?

M.J.: V Polsku je několik měst, kde SPČ existuje, činnost tedy vyžaduje koordinaci. Většina institucí SPČ - redakce bulletinu a úřad - sídlí ve Vratislavě. Další dvě samostatné skupiny SPČ jsou ve Varšavě a v Bielsko-Bialé. Momentálně otevřáme druhý úřad v Plontku-Zdroj v Kłodské kotlině a obsazujeme celou jižní hranici Polska skupinami SPČ. V mnoha městech, jako v Jelení Hoře, v Opole, Katovicích, Gliwicích, Těšíně, Tarnově, Krakově, ve Štětíně a Čenstochové působí naše filiálky, se kterými udržujeme úzké kontakty. Aktivistů SPČ je v Pol-

sku asi 680.

T.D.: Jaká je konkrétní činnost těchto skupin?

M.J.: Velmi rozmanitá. Začátkem roku se uskutečnila diskuse pracovních skupin, kde jsme se dohodli na třech oblastech činnosti pro letošní rok.

První oblastí jsou političtí vězňové. Osvědčily se patronáty nad konkrétními vězni. Jde především o posílání dopisů vaší vládě. Různá střediska, cirkevní farnosti, organizace typu N2S v různých školách píšou dopisy i články, demonstrují, vybírají peníze. V květnu - v době studentských stávek ve Vratislavě - jsem navrhl vratislavským představitelům N2S přijmout patronát nad Petrem Cibulkou. Během jediného dne šlo do Československa 200 dopisů. Polytechnika ve Vratislavě přijala patronát nad Františkem Stárnkem. N2S v Gdaňsku nad Jiřoušenem, vlastní akce pořádají skupiny ve Varšavě, v Podkově Lešné, u Ternova. Například HiP něl patronát nad vězni z NMS.

Další oblast činnosti SPČ je kultura na nezávislém poli. Jde zejména o výněnu nezávislé kultury mezi československem a Polskem, kolportáž různých materiálů. Odtud také pochází idea semináře nezávislé kultury, který se uskuteční 3.- 5.listopadu ve Vratislavě pod názvem Střední Evropa: kultura na rozcestí, kultura mezi totalitarismem a konercionalismem. Pozvání jsou lidé z Východu i Západu, polští a čs. emigrace a lidé, kteří se zabývají Východem - např. Timothy Garton Ash, Edward Raczyński (prezident polské exilové vlády), Zbygniew Brzezinski, Samuel Beckett a další. Při příležitosti tohoto semináře se uskuteční festival nezávislé a exilové kultury. Vystoupí několik divadel s hrani Topola, Havla a Kohouta, několik divadel polských, ve Vratislavě mohou být několik výstav - sochařství, malířství, fotografie, dále výstava českého samizdatu, folkové a rockové koncerty, prohlídky filmů. Je to záležitost organizačně gigantická, pracuje na ní asi 150 lidí - spoluorganizátorem je N2S.

SPČ se zabývá i vydáváním knížek: Vydali jsme Obsluhuval jsem anglického krále od Hrabala, výbor ze říkoreckého, mají vyjít dva knihy Jiřího Kalápe, eseje Kundery. A bude hru Jana Pelce, překládá se Dominik Tatarka, Tři večery s Petrem Cibulkou a sborník o československém vězenství. Náklady se pohybují kolem 1500 kusů. Nezávislá literatura je dnes prodávána na ulicích ve stincích a za kolportáž nás již nepronásledují.

Konečně třetí oblastí činnosti SPČ je ekologie. Momentálně se ocitá v popředí; situace to vyžaduje, protože ekologické problémy začínají mít politické rozměry - především na Těšínsku, na Ostravsku a v Beskydech. Jedná se o Sněžku, Kudmu-Zdroj a skládku v Dolní Černé.

T.D.: Kolik let trvá aktivity SPČ?

M.J.: Od srpna. První léta - to byl výjimečný stav. Všechny pokusy o kontakt se uskutečňovaly v podzemí, prostřednictvím jednoho kuróra. V roce 1984 bylo vydáno společné prohlášení členů byvalého KORu a Charity 77, probíhala výměna informací, přicházel INFOCH. Zaslali jsme instrukce jak vydávat literaturu a návod sta způsobu nejbezpečnejšího kolportování letáků - nevím, jestli to někdy bylo využito.

T.D.: Aktivita SPČ je aktivitou politickou. Obraci se vaše část SPČ na naši vládu s politickými prohlášeními?

M.J.: Samozřejmě. Redakce Bulletinu se však poprvé přihlásila o slovo až po polednových procesech - protože to už byl skandál.

T.D.: A co časopis SPČ? Jak dlouho a v jakém nákladu vychází?

M.J.: Teď se objevilo 14. číslo, málo náklad 2000 exemplářů. Máme ovšem velké zpoždění díky volbám v Polsku - poslední číslo jsme dali do ti-

sku začátkem dubna a vyšlo koncem června.

T.D.: Teď otázka k tobě: Proč ty to děláš? Proč pracuješ v SPČ?

M.J.: Ptám se na to kolikrát sám sebe. Tedy - myslím, že to má velký morální význam. Usilujeme o politickou neutralitu, nevážeme se na žádoucí skupinu a spolupracujeme se všemi - od krajní pravice (KNP), přes Solidaritu, HiP, NZS a PPS. To, co se u vás stalo v lednu a po něm, okázalo, jak důležitá je existence takové autentické skupiny. Polsko bylo zemi, kde se po lednu nejvíce protestovalo proti věznění vašich aktivista. Konsulát v Katovicích a velvyslanectví ve Varšavě byly několik měsíců ve stavu absolutního obléžení. Koncem května jsme tam přišli s Vojtěchem Mazianským, byla to moje první návštěva na československé ambasádu v Polsku. Měli jsme odznáčky SPČ, představili jsme se a řekli jsme, že chceme předat dopis - divali se na nás jako na teroristy. Tordili namže, že velvyslanec ani jeho tajemníci nejsou přítomni, a že vůbec nikdo není přítomen. Požadali jsme tedy o písennou odpověď. Před budovou každou chvíli přišli nejaci manifestanti a samozřejmě tam stála polícia. Když se na velvyslanectví pořádala nejaká recepce, přišlo demonstrovat asi 100 lidí, kteří se skandováním domáhali osvobození politických vězňů. Jedna skupina přijela v linuzině a byla proto omylem vpuštěna na velvyslanectví v doměně, že se jedná o pozvané hosty. Při banketu pak vstal dr. Chmielewski z Varšavské univerzity a začal kvíct, jaký je to skandal, že jsou nevinní lidé ve väzení a přečetl ohlášení. Prinesl s sebou několik tisíc podpisů z univerzity a velvyslanec se divil, co je to za hosty. První tajemník velvyslanectví je vyzval, aby odešli, což odmítl s odůvodněním, že reprezentuje polské veřejné mínění. První tajemník řekl, že mu polské veřejné mínění může politbit předat. Demonstranti neztratili věštění velvyslanectví transparenty, strikati na jeho zdí napsy spravedlnost, stále se skandovalo. Dr. Chmielewski vydal ven a řekl, co slyšel. Dodal, že doufá, že brzo přijde den, kdy bude na československém velvyslanectví probíhat bankety za přítomnost Václava Havla, a že znění první tajemník bude muset dlecho proslit, aby ho mohli pozvat. Zatímco polská polícia, pozvaná přednáškyně velvyslanectví využívala skupinu dr. Chmielewského, minula je v protisměru skupina středoškoláka s podpisovými archy, které se rovněž podařilo dostat dovnitř.

V Katovicích proběhla hladovka asi 40ti lidí, což týden se stíle demonstrovalo před konsulátem. Jeden účastník hladovky byl odvezen do nemožněho ošetření, jiný byl kolem odsouzen k pokutě 100 000 zlatých. Policie si myslela, že to je konec demonstrací, ale druhý den se demonstranti přemístili ke dveřím konsulátu betézy a trvalo několik hodin než je policie odstranila.

T.D.: Proč myslíš, že je v Polsku takový zájem o dění v Československu?

M.J.: Musím, že svůj ohlas na šírení informací prostřednictvím SPČ. Stalo se dokonce, že celé osazenstvo jednoho dolu (šlo o 4 000 lidí z Horního Slezska) se přihlásilo do SPČ.

Diletíte je, že z mezinárodně politického hlediska se stal problém československý nás a v Maďarsku jedním z hlavních problémů. Pokud se u vás změní situace - a já věřím, že se změní - bude to jiná Evropa. Utvoření reformního bloku Polsko-československo-Maďarsko vytváří předpoklad, že se tento blok udrží. Pokud by však československo zůstalo "bariérou", tak nás v případě změny v Rusku prostě zadusí - neostalinismus by pak ovládl celou východní Evropu. Pokud se Gorbačov udrží, tak nenádaje žádnou žánci, pokud Gorbačov padne, ocitneme se ve katastrální situaci. Myslím, že i Západ si uvědomuje, že o budoucnosti Evropy se rozhoduje tady.

V Praze 24. července 1989

Odchod

"Víš, že se v NDR budou rušit občanky?

Ne, proč?

No, teď už se tam budou všichni znát."

5. října odpoledne 16.30, podzimní slunečno. Pospícháme směrem k Mimostranskému náměstí, kde už několik týdnů panuje rušná atmosféra a já si nemůžu nevzpomenout na tenhle poněkud cynický vtip. Všude po stranách ulic i na náměstí stojí řady aut s východoněmeckými značkami, uvnitř všechno tak jakoby si rodinka právě odskočila na nákup. Ve skutečnosti opuštěné Trabanty, Lady, Škodovky, jejichž vybavení zřejmě začalo leckoho v noci zajímat, své majitele už nikam nepovezou.

Odbočujeme k ústí Tržiště a příslušníkům VB v kordonu ukazujeme své československé doklady. Stačí občanku jen vytáhnout, zavřenou ji zamávat a jsme vpuštěni. Ulice je plná přecházejících a postávajících lidí, auta projíždět nesmějí. Před ambasádou USA je klid, jen několik jejich zaměstnanců hovoří mezi sebou o tom, že v noci u nich také někdo několikrát zkoušel kliku. Jde o dál, letmo registrujeme zátažas průjezdu ke sv. Mikuláši a zhuštěné hlydky příslušníků, jimž visí na opasech lesklá pouta. Vtom se ulici ozve jásot a ze vrát velvyslanectví NSR, obklopených videokamerami, fotoaparáty a zvědavci, vychází dav lidí. Každý z nich drží v jedné ruce plechovku Coca coly a v druhé hrušku, zřejmě občerstvení na cestu. Mé oko obyvatele východního bloku v nich poznává neonyně východní Něnce. Prevážně mladí lidé mezi 20-30ti lety. Rodiny s dětmi, unavené úsněvy, nepatrnná zavazadla, většinou jen ta hruška a cola, občas zanávají. Rychle si vybíráme mladíka v kožené bundě s delšími vlasy, představujeme se a on nám prozrazuje, že se jmenuje Ronald G a je ochoten odpovídat na naše dotazy.

Rozhovor bude krátky a bude odpovídat tomu, že vznikl za chvíze ve velmi rušné atmosféře, kdy náj tlumočník podal obdivuhodný výkon a mně se třásly rozčilením ruce.

- "Kdy ses dostal do Prahy a jak se k tobě chovaly čs. úřady?"

- "Do Prahy jsem přijel v úterý a noc na středu jsem s ostatními strávil venku před ambasadou, bylo velmi chladno a protože jsme většinou lehce obléčeni, bylo to dost nepříjemné. Co se týče příslušníků VB, mně osobně žádné problémy nedělali. Venku před ambasadou se o nás staral československý červený kříž (? - red.)."

- "Jaká byla situace na velvyslanectví?"

- "Dovnitř jsem se dostal až druhý den, tady jsme už měli každý svoji postel, dost jídla a staral se o nás červený kříž NSR."

- "S jakými reakcemi jsi se setkal ze strany čs. občanů?"

- "Nemáš si stěžovat. čechoslováci se nám většinou snažili pomoci a často dávali najevo sympatie."

- "Proč odcházejí z NDR?"

- "V NDR podle mého názoru neexistují žádné perspektivy pro život mladých lidí. A myslím, že u vás je to podobné."

- "Co ti říká název - Nové fórum - a jak se diváš na možnost zlepšení životních podmínek v NDR?"

- "Nové fórum je dobrá organizace hlavně pro ty, kteří chtějí zůstat v NDR, ale podle mého názoru zlepšení životních podmínek a demokratizace NDR je dlouhodobou záležitostí a já nechci ztráct další roky života čekáním na něco velmi nejistého."

- "Co soudíš o možnosti spojení obou částí Německa?"

- "Považuji to za nemožné."

Potom se s námi Ronald G. rozloučil a my se ho nepokoušeli zdržovat

dalšími dotazy, popřáli jsme klidnou cestu a úspěšný začátek nového života.

Obcházíme dav u vchodu, je poněkud pestrý, stojí tu hodně západoněmeckých turistů. Jsme v pokusu zeptat se některého z nich jak se divá na hromadný příchod východních sousedů do své země. Ale to už se vrata otevří a kolem kanionu západoněmeckého červeného kříže vycházejí další uprchlíci. Rychle si vybírá mladý pář a ti nám tentokrát odmítají prozradit jména se zdávadlím, že vlak projíždí přes území NDR. Nervozně se usmívají, kolem je dost rušno a oni zřejmě mají své důvody k nedůvěře.

- "Jste věřící?"
- "Ano."
- "Co očekáváte od života v NSR?"
- "Život bez dosavadních ohrazení, duševní svobodu."
- "Jak se diváte na obavy některých lidí ze spojení obou částí Německa vzhledem ke 2. světové válce?"
- "To je nesmysl. A ve spojení NDR s NSR nevěřím."
- "Co pro vás znamená slovo mír?"
- "Svobodu."

Ale to už se snáši loučí i oni a pospíchají za ostatními. Zdá se, že nic víc se tady už dít nebude, jenom jakási paní přicházející směrem od Petřína, se svého společníka ptá: "Co se to tady děje?"

A my se pak znova protahujeme kordonem VB a snutné, opuštěné Trabanty nakládá odtahová služba.

Lukáš Marvan

Kompromis je prohra

Z rozhovoru se zakládajícími členy československého anarchistického sdružení - ČAS - L. Nováček a M. Cihelkou připravil Martin Šníd.

Anarchie? Bezvládi - nevyjadruje to podstatu, ale težko najít vystižnější synonymum. Uvedomili jsme si, že spousta známých a přátel, i mnoho lidí z doslechu, smýšlí tak jako my a vlastně o sobě nazývají nevěří. Právě to nás přivedlo na myšlenku založit ČAS. Chceme volně navázat na činnost čs. anarchistické federace (CAF), která vznikla před 85ti lety, rovněž 18. října.

Za anarchistu se dá pokládat každý člověk, který má odpor k jakémukoli autoritativnímu způsobu vlády. Člověk, který chce být svobodný a nechce být omezovaný nebo utlačovaný a proti útlaku se nějakým způsobem staví - ať už vnitřně nebo navenek. Vlastně i takový člověk, který o sobě tvrdí, že je demokrat, je anarchist. Často takové lidi potkávám - nechtejte si to přiznat, protože se bojí slova anarchie. Když jin vysvětlujeme ideály anarchie, odmítají je s tím, že je to nereálné.

Anarchistická společnost nebo společnost volné dohody je taková naše vize, hodně vzdálená, ke které zatím jenom sněrujeme. Já si ji představuju jako společnost, která by uplatňovala princip přímé demokracie ve všech oblastech života. Aby se každý mohl, zcela rovnocenně s kýmkoli, vyslovit ke každé otázce, která se ho dotýká, aby nebyl nucen setrvávat v žádné direktivně řízené skupině, výrobní či správní. Aby vznikly struktury vybudované důsledně odspoda. Nepočítáme s nějakým - řeceno nadneseně - konečným vítězstvím v nejbližší době. Sano-

zřejmě je to zatím pro nás spíš víra než cíl uskutečnitelný revoluci, která vypukne za týden.

V rámci ČASU budou koordinovány volné anarchistické skupiny, které by měly pracovat a vyvíjet vlastní činnost v každém městě, kde máme své stoupence. Konkrétní činnost skupin závisí na lidech, kteří jsou spolu denně ve styku. Jsme proti jakékoli hierarchii uvnitř ČASU, princip přirozené autority se samozřejmě uplatní, s tím počítáme. Každý anarchist a každá skupina mluví sama za sebe, žádná skupina by neměla upřednostňovat své zájmy na úkor jiných skupin, na úkor volné solidarity mezi nimi.

Nemáme příliš rádi slovo politika - je zdiskreditované a zavádí elitářství. Přesto, v původním smyslu slova (politika - zájem o věci obce) jsme nutenci se pokládat za politické hnutí. Naše práce je veřejná, i když mnohdy konspirativní, pochopitelně.

Většina anarchistů je presvědčena o tom, že naše politická opozice je konzervativní a málo radikální. Ale - proti současnemu režimu jsme ochotni spolupracovat v podstatě s kýmkoliv. Ovšem jen do té doby než se začne vytvářet nový systém, s kterým bychom souhlasili.

Každý dialog je vlastně kompromis a kompromis - to je prohra. Nemohli bychom souhlasit s tím, aby opozice zasedla s vládou ke kulatému stolu a organizaovala volby - jako třeba v Polsku. Jestliže jsem na druhé straně barikády a řeším nějakou situaci kompromisem, prohrávám. Takto prohrála Solidarita - na první pohled to tak nevypadá, ale veřejně nínění to ukazuje. Dialog s mocí je možný až tehdy, když vláda bude muset ustupovat a v takové situaci je nesmysl přistoupit na kompromis.

Jednání NMS s ČSMV a SSM - na to bych se díval jinak. Nešlo tam o dialog s mocí, i když to propojení tam samozřejmě je. Ale především to bylo nezávazné - pokud vám, tak NMS nikomu nic neslibovalo.

My dva jsme aktivisté NMS a zároveň ČASU. NMS je nám svým zaměřením i lidmi, které sdružuje, jedna z nejbližších iniciativ. Staví se proti militarismu a násilí a to samé my, i když chceme vystupovat trochu "tvrději" a radikálnej - zvlášť v krajinu případě. Shodneme se v omezování vlivu armády v životě společnosti, v etázce povinné vojenské služby a pod. Co se nám na NMS nelibí: Můj názor je, že uvnitřní struktura NMS je značně nedenokratická a tím se brzdí jeho činnost. Řadový aktivista NMS, zvlášť z venkova, na ni má minimální vliv. Další věc je malý radikalismus - konkrétně vydávání petic a dopisů, které nenají význam. Nikdo na ně nereaguje a nají malý veřejný dopad. Jako anarchistovi mně nesedí, že NMS svou činnost koriguje zákony - zákon je podle mě zločin na svědomí. Ale s tím se zřejmě budeme muset smířit, neboť NMS netvoří sami anarchisté.

Co chceme negovat a co ne? To měřítko musí mít každý sám u sobě, každý by to měl cítit. Myslím, že jsme dostatečně tolerantní i než sebou a nepředepisujeme žádné normy. Můžeme se v tom neshodnout, ale to je stále lepší než se vědomě omezit. Například cirkev a náboženství - neodmitáme je, pokud se nestaví do role utlačovatele, jak tomu bylo ve středověku i jindy - potom bychom se postavili proti. Nyní je situace spíše opačná a chceme proto hájit i zájmy věřících, přesto, že většina z nás jsou ateisté. Věřící neodmitáme - pokud nás nebudou nutit k víře, jsou našimi přáteli.

Budeme zřejmě centrálně vydávat svůj časopis, do kterého budou mít možnost přispívat všichni. Jistě ovšem nebude mít takové možnosti jako českoslovenští anarchisté z počátku století. Č A F vydávala tehdy čtrnáctideník Práce, a i když byly zabavovány některé články i celá vydání tohoto časopisu, monarchie ho tolerovala. Byla k anarchistům

loajálnější než současný režim. Zajímavé je, že tehdejší anarchisté používali slovník dnešních aktivistů nezávislých struktur a měli i některé podobné problémy.

S represí a persekucemi ČASU do budoucna počítáme, nechceme proto zvěřejňovat jména našich aktivistů. Ještě před vyhlášením ČASU proběhly první výslechy, v Hradci Králové dokonce spojené s bití. Tady kamarád Miloš byl taky na výslechu, musel se zaručit, že nebude klást bomby. Policie, a ostatně nejen ona, se na nás divá jako na teroristy.

Ne, nikdo z nás nechce páchat atentáty - ty by neměly smysl. Terorismus není cesta, která by k něčemu vedla, navíc je antihumánní.

První akce ČASU proběhla 14. října na Staroměstském náměstí, sešlo se nás u Husa asi 20. Měli jsme transparent s mirovým znakem a nápisem Zrušte armádu!, rozdávali jsme chodcům čepičky z novin a naše letáky "Co je anarchie". Proběhlo to v klidu, byli jsme pouze perlustrování.

Jedním z anarchistických sněr je anarchopacifismus - my sami jsme byli pacifiste. Osobně se teď pokládám spíš za realistu. Myslím, že když je člověk napaden a nená jincu možnost, měl by se bránit. Pokud jsou dostatečné ghándiovské metody, rád uvítám nenásilnou cestu odporu, není-li jiná možnost, jsem ochoten bránit se i jinými prostředky. Ale je to poslední možnost - člověk máže být k násilí dohnán, nikoli ho sám vyvolávat.

Konformní člověk v řadách anarchistů? Za současných podmínek by byl spíše bílou vránonou, anarchisté jsou lidé nimo občanský standard. Ale v budoucnu - až se věci dají do pohybu, o čemž nepochybuju - může nastoupit anarchosyndikalistický snér, který by vytvářel a organizoval nezávislé anarchistické odbory. A ty by do sebe měly vtáhnout právě tyto řadové, konformní občany. S těmito lidmi musíme počítat - je jich většina. Jinak skončíme jako utopisté.

Nejde nám o to, aby každý přijal anarchistickou myšlenku. A také -- nikomu nic neslibujeme. Jde nám o to, aby si lidé sami vytvořili svobodnou demokratickou společnost na bazi primé demokracie.

Nechceme vytýcovat předem cestu a získávat pro ni lidi, ale přimět lidi, aby si tu cestu začali tvořit. Upřednostňujeme lidskou iniciativu, kterou je treba probudit, podporit a rozvíjet. Tím se odlišujeme od ostatních opozičních hnutí - nehlásáme, že bude něco a lidi se v tom budou mít dobré, ale aby si to "něco" začali sami pronýšlet a sami vytvářet.

Nepájde to ze dne na den. Lidé se musí změnit, odstranit předsudky vybudované za účelem co nejsnadnějšího přežití v systému. Lidé se mohou naučit žít svobodně, stejně jako se naučili žít nesvobodně, je to tak přirozenější a věrnější. že pokud budou mít tu možnost, tak ji využijí.

Anarchisté proti militarismu (z materiálu Č A S)

Každá společnost je zorganizovaná na principu ovládání člověka člověkem, a to násilím. Násilí jak psychické, tak fyzické, vyvolává další násilí, které se nám protiví. Vyvolává vzpouru, protože násilí je křivda, zločin.

Největší násilí, jaké páchá stát na svobodě individua, je militarismus. Militarismus je i povinná vojenská služba, jejíž existence je důkazem nemožnosti, aby se dnešní člověk, této povinnosti podléhající, osvobodil od násili.

"Nejdespotičtější, nejhanebnější ze všech zařízení, jež kdy tyranové vynalezli, je povinná vojenská služba." (Lev Tolstoj)

Pod rouškou humanity a obrany vlasti jsou každoročně ke své "cestné povinnosti" odváděni tisíce chlapců. Tisíce mladých mužů jsou odtrženy nejen od svých pracovních kolektivů, přátele a rodin, ale také od všeho, co formuje mladého člověka - od umění, hudby, literatury, filmu, od vědy a vědění.

Násilím - rozkazem, aby duševním násilím, ale mnohdy i násilím fyzickým - je mladý voják nucen ze sebe dělat nemyslícího robota, hadra bez hrudnosti a cti. Onezvání a ponižování, nejenom ze strany velitelů, ale i svých "spoluvojvňníků". Šikanování služebné staršími nutí jeho samotného stát se násilníkem, draucem a egoistou, který se snaží na úkor druhých získat výhody nebo klid.

Kde je ceněn u člověku člověk?

Militarismus je tedy právě tak hloupý, jako násilnický, a právě tak násilnický, jako zbábelý. Nejenom v otázce vojenské služby, ale i v případě policejního násilí, aby nejběžnejšího projevu militarismu.

Osobní odmítání militarismu, veřejné vystupování proti všem jeho formám, neúčastnění se státem organizovaných militantních akcí se v současné době zdá být nejreálnější formou odporu.

Jako anarchisté námeď teměř stoletou tradici v odpírání vojenské služby, stejně jako v odmítání policejní zvále.

Odmítání militarismu cítíme jako morální povinnost každého svobodujícího člověka, neboť militarismus je nástrojem utlačovatelů proti utlačovaným.

Zájemci o Č A S jeho základní prohlášení a další informace, kontakt můžete vyhledat na adresu:

*Milos Cihelka
Vlkova 7, Praha 3*

ČAS doporučuje všem volným skupinám a jednotlivcům, aby dbali inteligence, anarchistického uvědomění a příležitosti svých kamarádů více než jejich počtu.

Anarchisté Čech, Moravy a Slovenska, spojte se!

Prohlášení NMS-IDS k výročí 28. října 1918

Dnes, 28. října, opět vzpomínáme dne, kdy naše země nastoupily cestu samostatnosti a svobody.

Přesto, že nás od vzniku Masarykovy republiky dělí více než 70 let, zůstávají mnohé, tehdy přijaté zásady trvale platné.

Zejména tváří v tvář morální krize, která se za posledních dvacet let prohloubila do takové míry, že anorální jednání je každodenní součástí našeho života, je nutno připomenout jméno Tomáše Garigua Masaryka, jakožto politika zosobňujícího postoj neuhybně mravní.

Proto se obracíme na všechny spoluobčány, kteří nejsou spokojeni se stavem, ve kterém se naše společnost ocitla.

Přestaňme tolerovat projevy nespravedlnosti a zvlále, přestaňme omlouvat lži a polopravdy, které nás obkloupují. Základem spravedlnosti je pravda a na ní chceme budovat svůj život.

Nepoohybne nejdůležitější momenten, který provázel život našich národů mezi dvěma světovými válkami byla skutečná státní samostatnost. První, tím spíše druhá republika sice nepředstavovaly ideální útvar ve smyslu politickém, sociálním ani národnostním. Přesto však právě s předválečnou republikou a zejména s osobou jejího prvního prezidenta zůstane v našich dějinách spojeno období, kdy mohla společnost užívat moderních demokratických institucí, tak demokratických jako nikdy předtím a nikdy potom.

Po přepadení československé republiky německou armádou, fašistické okupaci a po poválečné roli jednoho ze satelitů totálního stalinistického systému, který postavil československou společnost do pozice pasivních diváků, opět vyustává možnost začít řídit samostatně osud vlastní země.

Mezinárodně - politické překážky, které bránily možnosti opravdové státní samostatnosti, byly s nastupem M. Gorbačova u Sovětského Svazu de faktō odstraněny. Dnes již záleží pouze na občanech samotných, jaký způsob vlády si zvolí.

Je přiznácné, že klavni brzdou společenského rozvoje v československu se zdá být konzervativní vedení, představované vedoucími činiteli KSČ, federalní vládou a nefunkčním parlamentem.

Pokud však vedoucí činitelé nebo poslanci nechtějí či nemohou respektovat vůli společnosti, kterou zastupují, je věci pouze nás občanů, abychom dali možnost takovým zástupcům lidu, kteří nenají strach ze zhřezení a kteří požívají naši důvěru.

Proto se nebojme vyjadřovat své požadavky a podnety a žádejme na našich zastupitelských orgánech, aby začaly provádět politiku, založenou na skutečných potřebách naší společnosti i každého jednotlivce.

Pokud budou poslanci i nadále setrvávat v dosavadní praxi, která je v rozporu se zájmy jejich voličů, měli by uvolnit místa novým poslancům, zvoleným svobodným demokratickým způsobem.

Situace společnosti je špatná, ale ne bezvýchodná. Na "blanické rytife" spoléhat nemůžeme, jen sami na sebe.

Svátek

"My máme svátek!", křičí bití a postrkování lidé.

Zdvojené, ztrojené kordony bílých helem, které před chvílí rozdělily Václavák, se dívají do pohybu.

Je 28. října 1989, krátce po 15. hodině. Tisíce občanů československá přišly na Václavské náměstí oslavit 71. výročí vyhlášení samostatnosti své země.

"Pokračujte! Běžte do metra! Vypadněte!", rozkazují pod helmami snad osmnáctiletí kluci s nejistými pohledy. Některým se obušky v rukou dokonce třesou.

"Chceme demokracii, jak byla za Masaryka!", pišti babička o holi.

"Nechte nás, co do nás strkáte, jsou tady děti!"

Pod koněm se rovinuly transparenty: Pravda vítězí! Republiku si rozvracet nedáme! Podepsáno Hnutí za občanskou svobodu.

"Svobodu! Svobodu!" Dav skanduje a žluté listí už nedopadá ani na dlažbu, náměstí je plné. Většina je tu mladých lidí, ti starší, kteří přišli, jsou o to sympaticčejší. Davem se jen obtížně prodírají televizní řády. Zpívá se hymna. Jak se liší od té, kterou si nechává hrát režim.

"Občané! Národní výbor Prahy 1 vás vyzývá k opuštění Václavského náměstí..."

Vypadá to až neuvěřitelně. Odhadlat se, přejít ulici, těch pápr meitrů a z pasivního, manipulovaného občana je najednou jedinec, který přesně ví, co nechce a neboji se to dát najevo. Vypadá to až neuvěřitelně, před chvílí se tu ještě zamklé korzovalo... Ale to už pořádkové sbory používají slibně "nírnější prostředky". Dochází k potyčkám, lidé nechtějí vydat své spoluobčany. Přátelé na sebe volají, chytají se za ruce.

"Ach synku, synku, doma-li jsi...", zpívají všichni a je zvláštní, jak se sem tahle písnička najednou hodí.

"Děti jste měli nechat doma!", řve policajt v brnění. V postranních ulicích už není k hnuti.

"Rozejděte se!" "Pokračujte!" "Vypadněte!" Není ušak kam.

"Jak tohle můžete dělat?", křičí paní na pořádkáče a z očí jí tečou slzy. Jeden z nadstrážníků má kupodivu také na krajičku. Ne, slzný plyn zatím použit nebyl. šelmy dál obcházejí stádo a vybírají své kusy. Ale co to, ostatní jim je opět nechtějí vydat. Ve znaku se ulice uvolňuje. Na Jungmannáku nakládají někoho s obvázanou hlavou do sanitky. Vytahuje se filmy, ucpávají objektivy, kamery a jsou zatýkáni. Dav zaplňuje Národní třídu.

"Masaryk! Masaryk!" "Chceme novou vládu!"

Průvod se dává do pohybu. V oknech domů, kaváren a tramvají mávají nadšené ruce. Ne se vším, co se vykřikuje je možné se ztotožnit, ale jsou to spíš jen plody okamžitého nadšení či rozhorčení. Všemu se tleská. Na nábřeží znova srážky, vytlačování a nahánění.

"Policajti, pojďte s náma!" "Nechceme se práť!" Pozvání je samozřejmě přijato po svém. Ruce s prsty do V z autobusu se zahraničními turisty. A pak už uličky Starého města. Policie jako by znizela.

Náměstí Primátora Vacka, národní výbor. Přede dveřmi starší pán v šedivém obleku. Lidé se shromažďují: "Proč nás tloučou?!" "Zavolejte primátora, chceme mluvit s primátorem!" Znovu se zpívá hymna. Pán stojí mlčky v pozoru. "Proč nic neříkáte?" Pán se rozpačitě usmívá: "Já jsem jen vystoupil ven, abych se na vás podíval. Když jste zpívali, tak jsem stál v pozoru, co po mně víc chcete, já tady hlídám." Smích a pokřikování.

Mladík ve svetru: "Kdo chce promluvit, má možnost." Nic. Výkřiky. Nic. Nakonec se čte Několik vět. Přerývaný hlas. Potlesk. Pak všude bílé helmy. Starý člověk napadající na nohu je surově odvlékán. Otáčím se. A už jen rány. Jiskry před očima. Vysoké těžké boty. Stnívá se...

Když nyní, o několik dnů později, sedím nad těmito řádky, nenohu se obránit určitému pocitu. Těch 15 až 20 tisíc lidí, kteří na Václavák oslavují svátek práva nebo dalšího prostoru občanské svobody, ale také o živé a tím naléhavější vyjádření vůle a názoru na stav společnosti, na způsob vlády a v vodstvatu i na svůj vlastní život. Hoc jiných způsobu zatím v československu nemáme. Nadávat na poněry, mnohdy agresivním způsobem a potom, věrní stereotypům, odjet na chalupu či po větrném způsobu prožívat vše doma u rádia, oklikou přes cizinu, zatímco o pár ulic nebo čtvrti dál.... Podivejme se na dnešní ČSR. Misernejí rám to už ani předvedeno být nemohlo.

Lukáš Marvan, 5. listopadu 1989

V oběhu Gottwald mimozemšťan. Martin Smid

Od počátku října zaplavuje republiku a připravuje našin společenstván miliony drobných šoků a trpké pobavení. V restauracích, obchodech a úřadech se stává středem pozornosti a náložovým nechá ihostejným. Lídře se smějí, šklebí, nadzívají a krouží hlavou - první seckání s ní je opravdu nezáponenutelné.

Nova stokoruna, jako poslední v řadě nevkusných dílek Alfréda Brunnovského, který získal vytvarující monopol v obnově československé meny, se představuje s nevkusem nírně řečeno nepatřícím. Po desetikorunových "losech", kříklavě přeplácané dvacetikoruně, psychopaticky nazevé padesátce a blankytne tisícikoruně nastupuje jedovatá zelená, v níž se skví pravý monumennt doby, tvrdosťně přezívající - portrét Stalina a věrného druhu Klementa Gottwalda. Z vlnaté tváře, do jejíž rozbbledlosti se dodnes formuje obličeje jeho nástupce, hledí tvrdě, ohýbavě a zpupné oči. Panětníky myslí mazli v zádech.

"Zobrazení K. Gottwalda na nové bankovce považujeme za výsledek provádění a za výraz naprostého pohrdání československou velejností," piše NMS ve slušně namítavém dopise Federální vládě. České děti plesly rovnou k akci a sešaly pod heslem Fryť s Gottwaldem a stalinisty shromáždění na přední zónu. Protest proti nové stokoruně proběhl 25. října za slušné účasti, s následným korespondem a samozrejme několika zadruženoumi. V HOSu se objevily návrhy na bojkot bankovky, většinou byly označovány jako nereálné.

A český lid zářil, s hravostí a dámylem jenu vlastním, maluje Gottwaldům hitlerovské knírky a umě skládá bankovky - z neslavné postavy naších dějin tak lidé tuší různé roztomilé zpovězeniny. Ta nejpravdější jako by z oka vypadla postavičce ze stávajícího amerického setří filmu. Z hrotivého Gottwalda je E.T. mimozemšťan a hotovo.

Znovu si prohlížím jedovatou bankovku statovku a jest "nepatřičnost" se mi před očima nění ve snyslu svého symboliku deťatka: rada hvězda vybledla do nachova, spicí betonový hrad zavášší houštěných chlavých rati a nad Prahou se stahuje hustá zlověstná mrázna. Jak jste to myslí, pane Brunovský?

Ouřen, bankovka je to u pravón snyslu současná. Nad novou stokorunou a Pražským hradem bdi soudruh K.G., stále živý Stalin a slouha, ztejně dokud nepadne a nebude stažen z oběhu, spolu se svou slouhou.

Píjen 1987

Velký den

"Vojska, pozor! K uvítání zpívava, k poctě zbraň!"

Takto bylo v sobotu 28. října v 10.00 ráno na Václavském náměstí oficiálně uvítáno 71. výročí československé samostatnosti.

Obcházdíme bariéry s kordony příslušníků VB, vojáků a milicionářů. Do Rytířské ulice se sjíždějí generálové v šestsetčlánkách. Mezi nimi i diplomatická Honda s kanadskou vlaječkou, z níž vystupuje důstojník v neznámé okázalé uniformě, nechybi tedy ani nezinárodní účast.

Kordony se nesměle protahují rodiče a sourozenci přisahajících s připravenými vstupenkami. Rozpačité, skoro vystrašené úsměvy kontrastují se slavnostně-úředními kontrolujícími důstojníků. Počasí slavnému dni opravdu přeje, slunce se odráží na raketách a jiné bojové technice, kterou je Václavák vyzdoven.

"Já, občan československé socialistické republiky, vědom si své čestné vlastenecké povinnosti..."

Hudba. Salvy. Projev. Hudba. Nechápavé tváře cizinců.

"Prosím vás, já bych jenom potřeboval támhle do lekárny."

"Ne, teď nemůžete, až v jedenáct hodin."

Úsměv v zálepě tuhne, ruka letí ke štítku čepice - příjezd generál-plukovníka - otvírání dvířek - pomáhání z pláště...

Dupot stovek těžkých bot. Jednotný krok. Hlouček heavymetalistů se směje.

"Excuse me..." Elegantní angličanka.

"Vstu - pen - ka, vstu - pen - ka - jo, máte?" Slova doprovázejí prsty naznačující tvar onoho papíru a za nimi kulatý úsměv nelegantního milicionáře.

Hudba. Salvy. Projev. Hudba.

"... přisahám před bojovou zástavou věrnost pracujícímu lidu, vedenému Komunistickou stranou československa."

Fotoaparáty cvakají na muže v uniformách a ti se trochu mráčí. Nemají asi fotografování rádi. Obcházíme Můstek kolem dokola jeho opevnění a strážců. Jsme na rozpacích, zda je tento způsob oslav 71. výročí založení republiky zrovna ten nejšfastnější. Podobné úvahy prozrazují i zachmuřené tváře okolo stojících.

Ne, určitě to není ten nejšfastnější způsob. Zato ale velice přiznáčný pro režim, který tak rád a často armádu popularizuje a oslavuje. Velký den - s divnou přichutí, dalo by se dodat k nadšeným slovům řečníka, jenž právě líčí mladým vojákům, jaké oti se jin dostalo. Myslím, že tito mladí lidé sami dobré vědi nebo aspoň tuší, jak velkým či nevelkým pro ně dnešní den je. Předznamenává nepřiměřeně dlouhý pobyt v armádě nejasného určení a nechvalně známých poměrů. Velký den -- leckdo z nich by při vidině své nejbližší budoucnosti dal možná přednost nějakému menšímu.

"Pro obranu socialismu jsem vždy připraven stát pevně u hadů ozbrojených sil československé socialistické republiky po boku sovětské armády i armád ostatních socialistických zemí v boji proti jeho nepřátelům a nasadit i svůj vlastní život k dosažení vítězství."

Tak přisahám!"

(ium)

Nová Evropa - šance pro život

Desetitisice mrtvých a stále ještě dozňující genocida bezbranného lidu v Rumunsku neúprosně obnažují sterilitu přežívajícího systému vojenských bloků v Evropě na pozadí stejně neudržitelné mocenské hegemonie Spojených států a Sovětského svazu. A to přesto, že Spojené státy svým vojenským vstupem do Panamy zde bezpochyby předcházejí občanskému krveprolití, jemuž by bezzubý mechanismus OSN nedokázal v dnešní podobě účelně čelit; a to přesto, že program NSR k sjednocení obou německých států je první evropskou vlaštovkou, otrásající militantní strnulosti stávajícího rozložení politických sil v Evropě. Nevinným lidem a dětem v Rumunsku však život nikdo nevrátí!

Obrovská solidarita mnoha lidí na světě s rumunskou tragédií částečně osvobozuje každého z nás z pocitu zoufalé bezmocnosti nad bestiálním vražděním lidských životů. Nemáme však zastítit politickou vinu nebo přinejmenším politickou tragédií těch, kteří ať již na čele nebo v zákulisí mezinárodních evropských seskupení - k rumunské genocidě přihlíželi nebo dokonce přihlížet ještě budou.

Prvně v témeř tricetipětileté historii Varšavské smlouvy - této myze obranné smlouvy, jejímž cílem je i Rumunsko - by vojenský zásah členských států znamenal v souladu se smlouvou o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci, v souladu s Chartou OSN a Všeobecnou deklarací lidských práv obranu těch, jejichž životy byly a jsou tak krutým a neslyšaným způsobem zmařeny a celá dlouhá desetiletí popřeny nelidskou totalitou. Ukazuje se však, že dostředivost této nelidské totality ještě vážně a paradoxně paralyzuje samotný systém tohoto obranného seskupení. A že uvedení vojenských sil do pohybu by mohlo uvést do pohybu i ty legitimní síly, které skryté uvnitř spatřují v krvavé rumunské lázní naději na zmrzlých vlastních stalinových pohrobků a následně totální zmazání nejen nadějně probíhající demokratické renesance ve východní Evropě, ale i celoevropského procesu sblížování a odzbrojování.

Ukazuje se, v jaké hluboké krizi se také nachází mezinárodní dělnické hnutí, nemluvě o mezinárodním marasmu komunistických stran. Akéni spravedlnost lidové fronty, kterou vytvořila komunistická internacionála z lidových sil v druhé polovině třicátých let, se tak jeví dnes přes veškeré a nesrovnatelné organizační a materiální zázení nedosažitelným snem právě pro nynější mezinárodní nulitu komunismu a východoevropského socialismu.

Závěry a zároveň perspektivy, které z této děsivé dopadající reality vyplývají pro Evropu a celý svět, jsou a budou plně zdánlivé neprekonatelných překážek a smrticích nástrah. Jedním ze zelených limit je bezesporu existence vojenských bloků v Evropě, které v sobě koncentrují reakčnost politických doktrín a ideologií a centralizují jejich militantní totalitu. Jednou ze smrticích nástrah se pak stává nacionalismus, který proti perspektivě Evropského domu staví po léta pěstovanou a podporovanou - jak na Západě, tak na Východě - politickou negramotnost a z ní plynoucí agresivní primitivnost všech politických forem a pudů.

A to jsou jen dva z celé řady choroboplodných zárodků, které čekají na šéflékaře Východu i Západu, aby proti nim společně hledali a nacházeli účinné protilátky, přičemž stále ještě nikdo neví, jakou - opět dost možná smrtící infekci - v sobě skrývá problém takzvaného třetího světa, problém číny a další nádory bující na mapě naší zeměkoule.

Ekologie

Prohlášení NMS k ekologické situaci

Snaha o mír na Zemi a úsili o zdravé životní prostředí jsou si velmi blízké. Jejich společným cílem je plná realizace práva na život, a to na život bez strachu z naprostého či částečného zničení Země -- ať už prostřednictvím válek nebo v důsledku ekologických katastrof.

Současný stav životního prostředí je kritický. Většina těchto problémů, ačkoli to na první pohled není zřejmé, se nás přímo dotýká: rozšiřující se pouště, obbytek lesů a pralesů, narušená ochranná ozónová vrstva kolem Země, havarie jaderných elektráren a důsledky zkoušek jaderných zbraní, eroze půdy, znečištění řek a moří.

Zamorenené ovzduší, chemizované zemědělství, grandiozní monstryprojekty jako např. plánovaný kanál Dunaj-Odra-Labe, soustava vodních děl Gabčíkovo - Nagymaros, největší jaderné elektrárny ve střední Evropě, nebo koksovna ve Stonavě, dálnice středem Prahy a mnoho dalších, dosud pouze plánovaných projektů, neustále rostoucí úmrtnost a nemocnost a snižující se porodnost a v návaznosti i průměrný věk, jsou politováníhodnými charakteristikami současného československa.

Obáváme se dalšího ničení a znečištění narušeného životního prostředí československá a dalších neprozretelných a ve svých důsledcích tragických zásahů do biosféry. Proto jsme se rozhodli věnovat svou pozornost i problémům souvisejícím s ochranou životního prostředí a zachránit jeho plánovitámu ničení. Příkladem mnoha proklašací a skutků je v této oblasti ve zjevném rozporu. Československé veřejnosti nejsou poskytovány pravidlivé a úplné informace o stavu životního prostředí a zvláště o jeho zdravotních následcích. Nemí ji ani poskytován dostatek příležitosti se ke stavajícím problémům a zamýšleným projektům vyjádřit a především je ovlivnit.

Vyzývame všechny lidé, kterým není ihostejný stav životního prostředí a jsou vedeni společnými obavami, ke spolupráci.

Věříme, že naše iniciativa v mnohem přispívá ke zlepšení stavu životního prostředí v československu.

Aktivisté NMS: Josef Kuhn, Lenka Marečková, Tomáš Sedláček,
Radek Žeman

v Praze dne 13. září 1989

Koksovnu ano, ale pouze v Praze !

(5.10.1989 - akce proti výstavbě koksové ve Stonavě)

I přes to, že krajský ideologický tajemník Ladislav Brunek 15. září v Ostravě prohlásil na aktivu ke Dni tisku, že MNV v českém Těšíně demonstraci proti výstavbě koksové povolí, ONV tuto akci stejně zakázal. Nakonec byla v Těšíně ohlášena protestní promenáda na nábřeží řeky Olše.

Již deset kilometrů před č.Těšinem onoho dne zastavovaly hlídky SNB všechna auta a vyptávaly se, zda tudy opravdu nusí. Na kraji města se objevily cedule se zakázen vjezdu a dál byly vpouštěni pouze jeho obyvatelé. Kupodivu nebyly kontrolovány autobusy ani vlaky, i když na nádraží a v jeho okolí se to příslušníky v civilu jen henzilo. Dali se celken snadno rozpoznat podle přísného až rozlobilého obličeje a neutrálního povídání mezi klidně se pohybujícími o byvateli města. Navíc byl vidět na prstech betizek od služebního odznaku sevřeného v dlani.

Snažili jsme se dostat k nábřeží. Všechny ulice sněren k němu byly uzavřeny kordony příslušníků bezpečnosti. Od místních jsme se dozvěděli, že uvnitř radnice je dalších 50 policistů schovaných pro případ, že by i přes zákaz mělo k demonstraci dojít. Náměstí bylo uzavřeno velmi originálně. Krom skupin příslušníků byly všude závory s nápisem: "Chemický ošetřeno - vstup zakázán." Dopoledne tam opravdu něco roztříkovali. Kamarád se pokusil na náměstí dostat, a když mu příslušník řekl, že se tam pro chemický postřik nesmí, odpověděl, že dá pozor, aby nějakou travici nezašlapl (nikde na náměstí není). I na příslušníkovi bylo vidět, že si uvědomuje "inteligentnost" opatření a trochu se za ně stydí. Bylo by zajímavé zjistit, co na chemický postřik náměstí říkají hygienici.

Protože jsme se nechtěli zdržovat neustálým čekáním na vypisování údajů z občanského průkazu, vydali jsme se bočními uličkami přes tenisové kurty přímo k mostu na přechod do Polska. Kupodivu nás v těchto místech nikdo nekontroloval. Příslušníci zřejmě nebyli dostatečně seznámeni s městem. U mostu přes Olši, kde je vjezd do československa, jsme byli koněčně zastaveni, nábřeží je prý uzavřeno a nikdo tam nesmí. Z polské strany se zatím valily proudy lidí, což jeden z kontrolujících příslušníků komentoval slovy: "Ti z druhé strany to volně pouštějí a my pak vypadáme jako blbci." Na polské straně byl vidět nukutý průvod s transparenty, do kroku hrála dechovka v černých hornických krojích s nohutnými červenými chocholy. Dělen čekání na zápis z občanku jsem se tedy zatajil příslušníka vyptával: "Co tam ti Poláci mají? To vypadá na oslavu Dne horníků. Ale to je přece na Svatou Barborku. Dneska je Barborky? Nějak jsem se zapomněl podívat do kalendáře." Příslušník se na mne s pochopením podíval. Vratil mi občanský průkaz -- bez zápisu(??) a po chvíli i občanku kamarádky. Potom znova zopakoval, že tudy nemůžeme jít a poslal nás zpět na druhou stranu vjezdu na most.

Zustali jsme tedy na druhé straně a sledovali dení za řekou v Polsku. Davy ostatních nahodile procházejících se zastavily také. Poláci začali skandovat různá hesla proti naší bezpečnosti (milicija do grobu) a proti stonavské koksové. Krom transparentů Solidarity se objevovaly nápisu v duchu: Koksovnu ano, ale pouze v Praze!" Při tláčení na závoru ji trochu pokřivili, ale naši celníci pro jistotu pozdrželi při odbavování na mostě do Polska 6 kamionů, zřejmě aby v případě prolomení závory a následném přeběhnutí na naši stranu neli v cestě neja-

kou překážku. Bylo by jistě zajímavé sledovat jak funguje Bezpečnost proti zhruba 4 000 rozhodčeným, na tvrdé zásahy zvyklým pracujícím bratrského Polska. Když skandování nabralo na intenzitě, zatlačili nás příslušníci o 50 m dál od mostu. Před sedmnáctou hodinou vše ustalo a demonstrující se vydali do něsta. Podle záběrů v polských TV zprávách jich mohlo být na náměstí kolem 10 000. U nás to tipuji na 1 000 lidí. Po odchodu Poláků od hranice se přihlížející rozešli.

V 17.30 příslušníci SNB odstranili z náměstí oznámení o chemickém postřiku a vytratili se z města. Na náměstí se objevilo několik diskutujících skupinek. K jedné z nich přistoupil starší člověk - podle obléku funkcionář - a hned spustil: "Co chcete, co se vám zase nelíbí?" Odpověď z hloučku: "Chtěli bychom diskutovat o životním prostředí a o koksovně ve Stonavě." Jakási starší paní: "Už je tu dost toho svinstva a ještě chcete dělat další." Funkcionář se rozčilil: "Porád by jste chtěli diskutovat. Kdo diskutuje, tak nepracuje."

Z hloučku se ozval jeden čtyřicátník: "Vláda také co chvíli diskutuje. A o tom že nepracuju nic nevím, protože jsem horník." Funkcionář ihned změnil argumenty a začal něco notat o tom, že by každý z nás chtěl mít video apod., ale to už mu nikdo nevěnoval pozornost. Okolo 18. hodiny se rozešly i skupinky diskutujících.

Podle složení lidí na protestní akci zde byly zastoupeny všechny věkové skupiny. Pracovníci STB se ale po pár dnech zaměřili na ty nejnáladštější. Objízděli školy a učiliště, vyslýchali patnácti a šestnáctileté a nutili je pod pohrůžkou vyhození ze školy k přiznání, že se zúčastnili demonstrace a k podepsání protokolu, kde stálo, že nebudou o svých výsleších nikde mluvit. Většina z nich tento příkaz mlčení nedodržela, ale pracovníci STB mohli vykázat činnost.

Opravdu - zajímavý přístup k Roku ochrany a tvorby životního prostředí.

Lešek

Sociální ekologické hnutí versus politické zelené strany

Prosazení zájmu životního prostředí ve společnosti je bezesporu závislé na akceschopném ekologickém hnutí. Odbornici i dobrovolní zájemci, kteří až dosud v této oblasti působili ve společenských strukturách i mimo ně, již delší čas zvažovali formu společného postupu. V zásadě se nabízejí dvě roviny.

První rovinou je spolupráce nejrůznějších samostatných skupin i jednotlivých aktivistů. A to navenek i uvnitř státu. Celá řada skupin projevuje zájem o spolupráci či začlenění do mezinárodních ochranářských organizací jako jsou například GAIA, Greenpeace, Friends of the Earth (Prátele země) apod. Snaha o domácí spolupráci vyústila 21.11. 1989 ustavením Zeleného kruhu, který je chápán jako prostor pro setkávání, informaci a spolupráci skupin i jednotlivých aktivistů. Strukturalizace tohoto otevřeného společenství ještě neskončila. (Prozatímní adresa: Klub VTČM, Bubenská 6, 170 00 Praha 7, tel. 80-29-88, Šimona Bouzková, Václav Klinkera).

Druhou rovinou je politická strana, která by prosazovala zájmy životního prostředí. Po radikálním otevření politického života naší společnosti takovéto strany ve velké rychlosti a poté vznikají po celé republice. V jejich počtu se již nelze spolehlivě orientovat. O jedno zjištění se však chci s čtenáři rozdělit. Stranu zelených, respektive její přípravný koordináční výbor, o níž se již hodně nluvílo a psalo ve sdělovacích prostředcích a jejíž adresa byla nejprve Zborovská 29, Praha 5 a nyní je Pařížská 4, Praha 1, tvoří lidé, kteří byl důvěru ochranářské obce ztratili, nebo se dokonce v rámci svého povolání zúčastnili pronásledování ekologických aktivistů. Výzva této strany, aby nikdo jiný již o registraci nežádal a oříchni se připojili k ní, jasné poukazuje k dnes již minulému způsobu myšlení jejich zakladatelů i k této, jakou by měla v centralizované podobě hrát.

První varianta koncepce spolupráce a vzájemné informovanosti aktivních skupin a jednotlivců, horizontálně prostupující společenské struktury, se snaží vyvázat rozhodování o otázkách životního prostředí z čistě politické sféry a před každým rozhodnutím dosáhnout konsensu (všeobecné shody) o způsobu jejich řešení na základě večeňského posouzení. Cesta je to mnohdy zdlouhavá a účinná je přecežitím v kontrole.

Druhá koncepce sleduje prosazení zájmu životního prostředí přímo účasti v politice prostřednictvím politické strany. Praxe rápacoevropských zemí ukazuje, že je takto ve prospěch životního prostředí často argumentováno nikoli odborně, ale politicky, což mnohdy vede spíš k demonstraci stanovisek než k žadoucímu zvládnutí problémů, někdy i k jeho vývozu za hranice. Politicky vynucené řešení může být také zcela vázáno na trvání tlaku, který je prosadil. Politická strana se nadto musí vyslovovat ke všem problémům společnosti. Zahraniční zkušenosti ukazují, že tu byl prosazují různé parciální zájmy skupin, které ji podporují (homosexuálové, radikální feministky apod.), nebo takovou stejnou rozkládají spor o postup v otázkách přesahujících životní prostředí.

V demokratických státech se oba přístupy více či méně úspěšně podílejí na seberegulaci společnosti v otázkách životního prostředí. V závislosti na tradici a podmínkách považuje první či druhá koncepce z hodnosti té které ukáže většinou až praxe.

Je proto rozumné, aby se ti, kteří se dnes sdružují za účelem například životního prostředí, novou neutrální k organizačně vyhraněným formám, ale svou práci zahajili v otevřených skupinách v podobě zelených či ekologických klubů, kde by pak konkrétní činnosti našli pro sebe nejvhodnejší organizační formu.

V Praze 4.12.1989

Ivan Deymal

Vojenská problematika

Stanovisko NMS k prohlášení UV KSČ a ČSMV

V projevu u příležitosti oslav výročí SNP vyhlásil generální tajemník UV KSČ, že politické vedení státu uvažuje o zkrácení délky základní vojenské služby. 12. září pak hromadné sdělovací prostředky oznámily zámér československého národního výboru prosazovat vedle zkrácení ZVS také zavedení náhradní civilní služby, zákaz dovozu a vývozu vojenských hrátek a prodloužení dovolené vojáku ZVS.

NMS tato prohlášení přirozeně vítá. Jelikož se však vztahuji k meřitu jeho vlastní společenské aktivity, považuje za nutné vydat v této situaci následující stanovisko.

1. NMS prosazuje zkrácení ZVS, zavedení náhradní civilní služby pro osoby, odpírající vojenskou službu z důvodů víry či svědomí a opatření omezující prodej vojenských hrátek již od svého vzniku.

2. NMS tedy prosazovalo tyto požadavky ještě v době, kdy KSČ vydávala bezpečnostní a justiční orgánům pokyny stíhat aktivisty sdružení a kdy se ČSMV soustředoval především na podporu branné politiky KSČ a téměř požadavky se nezabýval.

3. Jelikož se snahou o demilitarizaci společnosti zabýváme nepoměrně déle než dnešní oficiální a neoficiálnější hlasatelé, máme také vypracovanou poměrně kompetentní a komplexně pojatou koncepcí realizace těchto problémů. KSČ a ČSMV ostatně dosud neučinilo více, než že vyslovilo zámér (navíc neurčité a nezávazné) usilovat o dosažení těchto cílů.

4. Kromě požadavků užše uvedených se nadále zabýváme řadou dalších problémů, spojených s vojenskou službou - hmotným, sociálním a právním postavením vojáků základní služby i vojáků z povolání, normami a kritérii upravujícími činnost zdravotních odvodních komisí, existenci vojenských kateder vysokých škol, politicko-ideologických důsledků vojenské přísahy apod. Tyto problémy považujeme za neméně dalezité.

Vzhledem k předchozím skutečnostem se považuje NMS za přirozeně oprávněné účastnit se jednání o upřesnění jak obsahu tak forem uskutečnění zámerů vyslovených generálním tajemníkem UV KSČ a reprezentanty ČSMV.

5. Od vzniku NMS v dubnu 1988 jsme byli jako aktivisté sdružení pronásledováni m.j. za prosazování požadavků, za něž se nyní staví KSČ a ČSMV. Soudně stíhána za prosazování těchto požadavků byla JUDr. Hana Marvanová. Obžaloba se po formální stránce odvolávala také na expertní vyjádření pracovníků Klavní politické správy ČSLA, podle nichž tyto požadavky směřují k podlomení obranyschopnosti ozbrojených sil ČSLA. Vycházeje z těchto skutečností považujeme za přirozené, že dojde k revizním procesům s aktivisty NMS a k jejich plným rehabilitacím. V opačném případě bude NMS nutno vyslovit podiv nad tím, že generální prokurátor nevydal příkaz ke stíhání funkcionářů ČSMV a představitelů KSČ.

6. V současné době je vězněno několik osob, jež odmítly z důvodů víry či svědomí nastoupit k výkonu ZVS. Požadavek vyslovený ČSMV (tedy společenskou organizaci úzce spolupracující se stranickými a státními

orgány) jejich jednání de facto dekriminalizuje. NMS se proto vyslovuje za jejich okamžité propuštění a pozastavení platnosti tr.činů podle § 266 - 272 tr.z., pokud jsou motivovány důvody souvisejícími se svědomím či náboženským přesvědčením.

V Praze 1. října 1989

Zástupci NMS: Hana Mařvanová, Jan Chudonel, Jana Petřová,
Ruth Šermová

Společné prohlášení studentů vysokých škol a Nezávislého mírového sdružení

Studentské hnutí vyrostlo z odporu proti násilí. I nádále chce bojovat za společnost humánní a tolerantní.

Zkomnatělá moc se dlouho opírala o armádu, která nesloužila lidu, ale jedně straně. Militantní a nesnižitelná ideologie ovládla všechny oblasti života, včetně výchovy dětí. Nyní nestačí odstranit monopol KSČ, je třeba vyrovnat se i s jeho důsledky a zbavit společnosti netolerantních a válečnických projevů. Tento program není nový. Na jaře roku 1988 bylo založeno Nezávislé mírové sdružení - iniciativa za demilitarizaci společnosti, jehož aktivisté usilovali o postupné odbourávání militaristických jevů ve společnosti.

Dne 10.12.1989 se sešli v divadle DISK zástupci stávajících studentů a NMS a shodli se na této požadavcích a návrzích učí Federálnímu ministerstvu národní obrany:

i. Zkrácení délky základní vojenské služby a perspektiva vytvoření poloprofesionální armády.

Naurhojeme zkrátit ZVS na dvacet měsíců. Toto opatření podpoří pozitivní vývoj mezinárodní situace. Bude i využitelné zmízena komise odborníků a zástupců veřejnosti, která posoudí možnost přechodu k modelu poloprofesionální armády, jehož zavedení by umožnilo dalej podstatné snížení dosavadních odvedních kontingentů i zkrácení ZVS.

ii. Zrušení vojenských kateder vysokých škol.

a/ Vojenské katedry vysokých škol byly zrušeny. Absolventi Vš budou povoláváni k vykonání ZVS formou čestinostní důstojnické školy. Po jejím ukončení se stane záložními důstojníky.

b/ Studenti Vš, kteří ukončili VKVŠ a dosud nebyli povoláni k vykonání ZVS, bude tato prominuta a s hodnosti poddůstojnickou bude prevedena do zálohy.

c/ Studenti, kteří zahájili a dosud neukončili VK Vš, budou k vykonání ZVS povoláni dle bodu a/.

iii. Uzákonění práva odmítat základní vojenskou službu z důvodu svědomí.

a/ Ministr národní obrany podpoří tento rámcový návrh na uzákonění práva odepřít ZVS pro neprekonatelné námitky svědomí vůči používání násilí, jež může být spojeno se službou v ozbrojených silách. Toto právo se bude vztahovet na všechny povolance.

b/ Oprávněnost žádat o osvobození od ZVS z důvodu svědomí bude posuzovat komise, nezávislá na vojenských odvodových orgánech; zástup-

ci ozbrojených sil v ní budou moci zasedat.

c/ Náhradní civilní služba musí být slučitelná s důvody odepření vojenské služby. Bude vykonávána např. v oborech sociální a zdravotní péče, ekologie, a to za takových podmínek platových, pracovních, sociálních a hmotných, jaké jsou obvyklé v daném odvětví či profesi. Délka NCS bude shodná s délkou plné ZVS.

4. Jednání o změně vojenských předpisů.

Budou zahájena jednání mezi orgány ministerstva národní obrany, zástupci studentů a NMS o změně předpisů upravujících právní, sociální, hmotné i politické postavení vojáků základní služby i vojáků z povolání, zdravotní a sociální kriteria osvobození od vojenské služby, osvobození z důvodu vážného rizika ztráty kvalifikace, o změně předpisů upravujících teritoriální rozmístění odvedenců apod. Jednání budou probíhat v termínech, jež umožní, aby novelizované předpisy ustoupily v platnost už pro první odvodový kontingent roku 1990.

5. Zveřejňování vojenského rozpočtu.

Vojenský rozpočet bude zveřejňován, a to včetně údajů o jeho struktuře, projednávání vojenského rozpočtu parlamentem bude rovněž veřejné.

6. Objektivita vojenského tisku.

Ministr národní obrany okamžitě nařídí zastavení lživých útoků vojenského tisku proti Občanskému fóru, stávajícím studentům a nezávislým občanským iniciativám a zajistí jejich dementi v těchž periodikách. Dementi bude vyhlášeno jménem FMNO a Hlavní polit. správy ČSLA.

7. Občanská fóra v armádě.

Ministr NO veřejně vyhlásí svou podporu vznikání OF ve vojenských útvarech a zařízeních.

O těchto požadavcích bude společně jednat pracovní skupina studentů a NMS pro vojenské záležitosti. Tato pracovní skupina si vyhrazuje právo doplnit uvedené požadavky a návrhy o podněty uveřejně z veřejné diskuse.

Vyzýváme ministra NO k brzkému zahájení rozhovorů.

Komise pro vojenské záležitosti při celostátním koordinaci stávkovém výboru (jednajícím za Nezávislý studentský odborový svaz):

Jan Dus ml., Michal Foršt, Martin Pajer

Aktivisté NMS: Martin Čech, Pavel Jégl, Libor Konvička

v Praze 19.12. 1989

Nejistý osud vojenské komise KCOF

Revoluce svým způsobem potvrdila opodstatněnost existence skupiny, zamerené ještě z dob disidence na otázky demilitarizace společnosti (v širokém smyslu slova) a otázky spojené s armádou. V jisté její fázi totíž vystoupila do popředí vojenská problematika a právě Nezávislé mírové sdružení se ukázalo jako jediná složka opozice, schopná v těchto záležitostech zaujmít kompetentní stanoviska.

Nejprve to byla příprava novely branného zákona. Hana Marvanová, Libor Konvička a Pavel Jégl byli přizváni ke konzultacím návrhu novely. Bohužel jen podvákráte; později se příprava novely stala soukromou

záležitostí legislativní rady předsednictva vlády a zvláště dr. Mikuleho. Připomínky a návrhy, které představitele NMS uznali, byly z části akceptovány, z části nikoliv. Zejména ignorováno bylo naše naléhání na zvláštní zákonné zakotvení práva na odepření vojenské služby z důvodu svědomí. Návrh novely branného zákona, který má být vláde a parlamentu předložen, řeší tuto otázku způsobem, který nemůže považovat za uspokojivý.

Patnáctým prosincem, dnem, kdy bylo federálním ministrem národní obrany genplk. Miroslavem Vackem oznámeno předložení návrhu na zkrácení délky ZVS na 18 měsíců (devět pro absolventy voj. kateder vysokých škol), platné od 2.1. 1998, začínají se dít v čs. armádě věci skutečně neslýchane. Počínaje jedním z pluků posádkou v Žešanech přelila se republikami vlna protestních hladovek. V rezolucích, rozesílaných vojáky na všechny strany, dominuje zakládající požadavek – zpětná platnost zkrácení.

Koordinační centrum KCOF na tuto situaci reagovalo nesmyslou přepineným prohlášením. Situaci v čs. armádě označilo za vyrovnanou, informovanost vojáků za dostatečnou a spontánní hladovky byly vypisány "provokačním výzvám" "těch, kdo stále ještě chtejí naši společnost zneklidňovat". Chybí už jen výhrádka, že republiku si rozvracet nedáme.

Pod tlakem hladovek a jiných protestních vystoupení vyspíšil si ministr se slibem úlev pro vojáky, kteří jsou v současné době ve výkonu základní služby. Tato úlevy zjevně nebyly předem zamyšleny a ministr se tak dostal do pozice poněkud nevěrohodné a nepronyšlé jednající osoby. KCOF se ve svém prohlášení z 18.12. ztotožnilo i s tímto nedůstojným a neučelným taktizováním.

Jednoznačná podpora KCOF přišla ministru obrany skutečně vhod. Téhož dne (18.12.) vydal totiž rozkaz, jímž ruší činnost všech politických stran, hnutí a církvi v armádě. Rozkaz č.32 je současně interpretován v tom smyslu, že jeho platnosti (od 2.1.) končí činnost KSČ, ale i vojenských fór v armádě. Dlužno připomenout, že jiné struktury, jež by spojovaly demokraticky citící občany v uniformě a občany v civilu a zprostředkovávaly určitou kontrolu armády vereinosti nemají a zřejmě hned tak nít nebude.

Prohlášení z 18.12. KCOF s NMS nekonzultovalo, aktivisté sdružení se s ním seznámili až prostřednictvím masmédií. Samozřejmě s tím nebylo možno souhlasit a na jeho zjevnou neadekvátnost jsme také upozornili. Dr. Pithartem jsme pak byli vybidnuti, abychom připravili koncept nového prohlášení, jež by uvedlo věci na pravou míru.

Stali jsme se pak diváky velmi trapného kabaretu. Předné vládla naprostá nejasnost v odpovědi na otázku, kdo námit v KCOF vojenské záležitosti na starosti - během jednoho dne se vynořily nejméně čtyři vedoucí vojenské komise. Pokracováním frašky bylo schvalování návrhu prohlášení KCOF, jež NMS předložilo. Leitmotivem úpravy byla jednak obava "abychom ministra nenaštvali" a na druhé straně spláchnout ostudu z 18.12. Výsledkem byl samozřejmě nanicovatý oportunistický žvast, který dále nestojí za řeč.

Za této situace považovalo NMS za nezbytné vyjádřit své výhrady k postoji KCOF samostatně. Stanovisko NMS bylo publikováno v Mladé frontě v sobotu 23.12. (bohužel jen v pražském vydání).

Téhož dne se konalo zasedání Rady KCOF a na pořadu dne byly také vojenské záležitosti. Členové voj. komise se snažili vyložit radě vážnost situace v armádě a zejména riziko plynoucí z jejího nekontrolovatelného využití. Vyjádřili také názor, že napjatou atmosféru v armádě může uklidnit jen příslib podstatného zkrácení délky ZVS

pro ty, kteří ji právě vykonávají.

27.12. se konalo jednání mezi vojenskou komisi KCOF a velením čs. armády. Jednání poněrno jasné ukázalo názorové rozdíly. Obavy voj. komise z eskalace napětí v armádě nepovažovalo (alespoň navenek) velení čs. armády za opodstatněné a současně se vyslovilo proti podstatnějšímu zkracování délky ZVS pro nást. ročník 1988 a 1989, protože toto snížení početních stavů by podle jeho názoru závažně ohrozilo bojeschopnost armády. Navíc by se prý mohlo nepříznivě odrazit na jednáního odsunu sovětských vojsk z ČSSR, protože čs. armáda by za takové situace nemusela poskytovat záruku, že je sama schopna dostát spojeneckým závazkům. Obě strany se neshodli ani v otázce vojenských fór. Ministr zastával názor, že vznikající svaz vojáků z povolání a mládežnická vojenská organizace - jakožto sdružení zájmoucí - budou dostatečnou zárukou uplatnění a ochrany sociálních a hmotných nároků vojáků. Voj. komise se snažila ministru vysvětlit, že vojenská fóra mají plnit širší úlohu a totíž zprostředkovávat občanské sebeuplatnění vojáků. Pan ministr neprojevil pro tuto koncepci pochopení.

Prohlášení o jednání s ministrem opět uvázlo v absurdní burokratické mašinérii KCOF, takže vliv fóra na vojsko byl a zůstával nulový. Teprve díky četným a důrazným intervencím členů vojenské komise se dostalo do sdělovacích prostředků, evžem až 3.1. 1990. Mezi tím se voj. komise snažila opakovat přesvědčit vedení KCOF o nezbytnosti ofenzivnějšího nebo alespoň néně servilního postoje vůči ministru národní obrany.

Pro chystané druhé kole jednání s ministrem byly vybrány základní problémové oblasti: 1/ Zkrácení ZVS nástupním ročníkům 1988 a 1989. 2/ Uvolnění všech bývalých pracovníků stranicko politického aparátu z činné služby. 3/ Urychlení přepracování dosavadních vojenských fád a předpisů. 4/ Přezkounání rozhodnutí o zrušení vojenských fór v armádě.

6.1. se dostavili do sídla KCOF delegáti VÚ Mariánské lázně a oznámili, že jejich pluk uvedený ke cvičení, nenastoupil toho dne k zaměstnání a neodebral stravu (zajistí však ohod celodenní směny, takže struktury zajišťující bojovou pohotovost zůstaly zachovány). Delegáti dále žádali zveřejnění kolektivního požadavku svého útvaru - zkrácení ZVS na 12 a 6 měsíců se zpětnou platností. Následovala trojstranná jednání vojenská komise KCOF - delegáti VÚ Mariánské lázně - vedení ČSLA, vedení na podě KCOF a posléze i v budově Generálního štábu. Podařilo se dosáhnout určitého uklidnění situace a přesvědčit představitele velení, že jejich záměr předat případ uzpoury mariánsko-lázeňského pluku vojenské prokuraturě k prošetření a potrestání není z politického hlediska nejfastnejší.

Během mnohahodinových jednání vedených v napjaté atmosféře se opět projevily základní názorové rozdíly mezi voj. komisi KCOF a velením čs. armády. Představitelé velení opět vyučetli zástupcům KCOF, že rozdmýchávají neklid v armádě, a to prostřednictvím rozhlasového vysílání OF, Informačního servisu a svolávání demonstrací. Vysvětlení, že KCOF rozhlasové vysílání OF nepřidi. Nezávislé tiskové středisko je skutečně nezávislé a demonstraci na Staroměstské náměstí (na 10.1.) svolává neznámo kdo, představitelé velení jaksi odmítali a odmítají brát na vědomí. Ujišťování, že voj. komisi jde o uklidnění vojsk ne néně než velení čs. armády, nebylo ani tentokrát přijato s důvěrou.

Eskalace napětí v jednotkách a zaryté mlčení ministra obrany, ale i KCOF k požadavkům vojáků a situaci v armádě vůbec, přimělo voj. komisi k návrhu reprezentativního jednání mezi ministrem obrany

a vedením KCOF.

Na jednání Rady dne 11.1. však došlo ke skutečné dramatickému zvratu. Představitel vojáků v aktuální službě ve voj. komisi n.jr. Praus vystoupil s návrhem jednání s ministrem odložit, neboť KCOF na něm nemůže než opakovat požadavky, jež byly ministrovi předloženy zástupci Vojenské obrody. Dále navrhнул celou voj. komisi zrekonstruovat, a to tak, že bude složena ze zástupců Vojenské obrody, vojáků v činné službě a zástupců civilů, přičemž vedoucí komise musí být bezpodmínečně voják - silnější hlas profesionálů a rázné vedení umožní prý překonat neschopnost komise. "Civilisté" ve voj. komisi namítli, že nemožnost komise je dána nemožnosti a neefektivnosti celého mechanismu KCOF a dále zdůraznili, že sám předmět zájmu voj. komise - občanské záležitosti související s armádou - naopak vyžaduje, aby v komisi nepřevládl úzce odborný, vojenský úhel pohledu.

Za této situace Rada pochopitelně materiál předložený jako koncepční podklad pro jednání s ministrem neprojevnala a sám příští osud vojenské komise se stal nejasným.

Libor Konvička

Dopisy z vojny

Jedenáct měsíců mé vojny začalo fungováním sebevraždou v předvečer nástupu, co se týká přijetí do Bohnic podivuhodně neúspěšnou, a skončilo propuštěním ze zdravotních důvodů, s tímto nijak nesouvisejících. Na svou službu vlasti vzpomínám nerad a rádeji všeobec, jakožto pohledy do minula považuju v zásadě za nezdравé. Nedávno se však v jednom podkroví sebehl tichý veter, kdy jsem s kanapádem nad fotkami a dopisy popustili uzdu nostalgií a podobným poněkud zvrhlým citám. Mimo jiné jsem se začal do svých 6 let staré vojenské korespondence; vzponinky ožily a zkonkrétnely. Raději jsem je zahnal, pro jistotu se přesvědčil o existenci své modré knížky a nakonec vybral něco z nich tehdejších duševních výlevů k uveřejnění. Hladická naivita smíšená se skepsi a afektovanost textu může vyvolat úsměv, nicméně myslím, že mě dopisy z vojny jsou svým způsobem aktuální - jako zpověď člověka pohlceného nesmyslným soukolem armády, člověka toužícího po svobode.

Prostor pro Tebe a Tvůj ego, bratře!

Marcus Aurelius Antonius: "Zabíjej říká, střívu na kusy a s klecbaní tě vypáchněj! Čím je toto všechno, zástava-ří přítom tvá duše čistá, rozumná, rozvážná a spravedlivá?... V kteroukoliv chvíli se ti zacheče, můžeš se uchýlit v sebe sama. Vždyť nikde nenájdeš klidnějšího ani nerušenějšího útulku, než ve své vlastní duši..."

18 století přežila tahle filozofie a nyní ponáhla i mně, uvězněnoumu v útrobcích zelený příšery. Myšlenkový prázdro, který mne v prvních týdnech pronásledovalo, definitivně znizelo a já shledávám, že jsem schopnej přeňít, uvažovat a psát jako dřív a možná ještě líp; znova objevuju sám sebe jako bytost nezávislou na okolí. Svým způsobem jsem šťastnej a mám pro to čít.

Celej svůj život mám jako na dlani, krásnej a plnej poezie, vypo-

inky jsou neobyčejně ostrý. V tom dlouhém pástu znova objevují jenom chutě života, kteréž už jsem přestával vnimat. Uvatuju o smyslu byti, o potřebě prvního bodu a jistoty v tom chaosu a henzent, o věce v Něco a v Bohu, o smyslu života v životě sanotném.

Lidi jsou tu svoličený do naha, zbarvený všech svých civilních roli a půzi, párán po jejich myšlení a finančech, ptán se jich i sám sebe. Nabízí se mi nepřeberné možnosti povídání, od dusivého strachu a úzkosti až po radostí a hrdostí. Zkušenosti k nezaplacení, život se nezastaví, ale ide dál. Jen to potříd ji a nechci ztratit ani minutu, natož den v roce. Vím, že je to u nojich silách...

Je to prášek a já chci domu. Toto je další pohled na celou věc, kterouji podstavu a na jednu jako bude dostal rámci kladivo, zastavil se a hřdlem v ruce a políje ně horčo. Co tady vlastně děláš? Co to s tehou uděláš? Jen to ty znebo už někdo jinej, zlomená bytost zhavena vlastní furej? Proč? PROS TO VTECHNO? Prototo... a tak to jde dál a dál...

Nechal jsem te nahlídat do svého nitra, který terče akvizicí po tom čtvrtém zeměpisenci... Něco konkrétnějšího z mých zájemců jsem dívali vše jako vše a vše, nezobrazí a nechátni přizpůsobit se mohutně, hlavně obecnými myšlení, bezpečnou v těchto pakáncích... Mac dřívě si uvědomuju tu hráznou schopnost včiny srazit lidi k zemi a zhavit se fantazie a idealu. Nejsou to spíš jenž posadají.

Na lidí působím většinou neprůtomným dařením, což některý velmi těší. Ale když jsem opovržován něm, ten to ně udružuje a jakýs takýs pochod. Jde to všechno tak trachu něho ně a jen občas to do ně vrátí...

...To je tedy vše nejdříve, co máže být, záleží mu přenejít a vysplňnat ně to, co bylo, že to jak bludno, kvůli, po kterou se žádána všecky do stejného bodu - k té osudné střede 29. září 1982. Je tak jako v tranzu ztrácí na své levý zářestí a celou tec postane, den mě běží hlavou jiskříká nezvedená tragikomedie...

Fritonnost jaký schází - je tak hnusná a nestraviteleň, že vlastně neexistuje; vlastní se v tom uzduchořázení, kde se nedá dýchat a z kresyho je ní na blíti, někde hezí minulem a budoucnem. Občas se ke mně dostane trocha kysliku v podobě informací zvěsti, což ně nutí zas a jen strovnávit, napájet do zdi a dásnout nad tím, co se to se mnou vlastně děje. Jednodušší by bylo být v naprosté izolaci, zapomenout, vypnout nozék. Anebo si vytvořit vlastní svět barevných a živých představ? Schizofrenie je svinstvo.

Toto zde všeck nekončí za 2 roky, zelená příšera když dál a já nechci, aby zpata ně nejlepší kanárky, abych někdy musel cítit takovýhle dopisy. Kašles na generály a že bude ti neplí ně jinýho, než abys na ně nohl kašleset až do nejdělsi světi. Mžeš odevzdáné krájet vstříc osudu a velkým korporacím nechat znásilnit svoji "hrotnou" část a nebo se proti tonu postavit. Jako nešen vidin tu druhou možnost...

...Spanek je TADY něco zářasného. Celou noc jsem uplně jinde a snin své sny, že kterejch většinou ně nevin, skoráto to, že jsou krásný....

Jdu se znít, jdeš taky?

Jeden velký otazník moju prostupuje skrz noskra, svijím se a hrbin do esovitýho tváře, i ten se obrátil naruby. Mám chut vykříknout a celič se srovnat do jednoho velkého vykřičníku. Mám chut vykříknout Pravdu, vykříknout a naprskat pravdu přímo do té velké tváře, co na ně pouli rudy oči a sametovým hlasem ně nazbádá k poslušnosti; mluví oduzígní rty, za kterýma se občas spolu s temným zařízením blejskou dloní ostrý zubý.

Vzponinán a někde na patře cítit pestří chutě života. Na jazyku cejtin jen koňskéj salán s chleben a bojin se, že spolu s ním spolknu i všechny vzponinky a zůstane jen ta děsivý pustoprázdro. Právě jsem polknul a všechno je u pořádku. Život se plazi dál.

Odporně sebejistý kriploidní panáci to už trochu přeháněj. Nenávidím je.

V pondělí jsem byl v Plzni a potkal jsem vlak, kterej říleně pískal a hvízdal. Asi brzdil před nádražím. Pohotově jsem skonodoval a uvíděl, že vlak nebrzdí; hvízdy to a hulákaly vlasatou hlavu namáčkanou v okýnkách. Branci jakoby poznali svou příšťli podobu - vesele na mě hávali, s rozjařeností cítěly onyto alkoholen od všeho strachu a beznaděje. Smutně jsem jin zamával a představil si jejich hotý hlavy, šustění kartáčů o dlouhý vojenský chodby, rozevíčku s kocovinou.

Představil jsem si lidi, který seděj ve vlaku střízlivě a s prázdnou hlavou. Představil jsem si, jak dlouhý měsice ráno vstávaj pokádly se stejných úžasem a údivem, co se to vlastně děje. Ná tam nastě jsem si toho představil strašně moc a bylo mi z toho blbě.

Dodnes se mi žpatně dejchá, kašlu kolen sebe ten podivnej pocit, ale kromě trochy zeleného svinstva ze sebe nic nedostanu. Asi to nusi ven jinudy... Tenkrát v Plzni jsem se celej důkladně propláchnul pivem, spoustu jsem toho vyblil do hajzlu. Podivnej pocit zůstal. Je mi blbě.

Vzponinán na chvíli poznání a přiblížení k podstatě. I takový občas přichází. Šel jsem z nádraží do kasséren, pozoroval jsem jasnovou noční oblohu a celou cestu se snál. Byl jsem trochu opilej a nahlas jsem se snál, jak velkolepý hvězdy krásně kontrastujou s lidskou blbostí hukobokou pod níma. Snál jsem se na licherným člověčímu hružení, denagogii a hlinopějným zákonám pod nekonečným vesnirem, pochopil jsem podstatu a to, kan patřím, aspoň na chvíli. Trochu ně jak zazářilo, že okna kasséren zářejí mnohem jasněji než my krásný hvězdy. Pak jsem si ale uvědomil, že k té blbosti jsem mnohem blíz nez ke hvězdám. Boháčel....

Dneska odpoledne je mi naprosto jasné, že ti musím napsat, jako ostatně spousta dalšího. Dějou se velký věci, ze kterých jsem úplně nímo, ale stejně tak i zaučeně a bezchybně na stopě svého příštího života. Je to vlastně jen papírování a s ním spojená klasická volné čekatele, takže zaová a znova čekání, ale to, co to s sebou přináší a co se děje ve mně, určitě stojí za zmínka.

Jsem ve vojenský nemocnici v Plzni a čekám na zájem, to znamená na úplně všechno - na jedno jediný magický písničko b u nojich papírech (který spolu s milionama dalších vladoucí těchto světů). Je to senná rýna, pylová alergie, která ně má zachránit ze chloubu ty obudy; úplná pítomost, kvůli jakém se většinou neni svět a životy lidí... Každá hodina je teď utrpení, žaludek se mi nevroticky svírá a jako v tranzu chodím po špitálech chodbách, ale nozék funguje jasně a bezchybně. Balančuju na okraji těch dvou světů a jasné si uvědomuji krásu jednoho a hrázu druhého; je to vlastně hanus, ale přitom jedna z nejjASNĚJŠÍCH chvil mého života....

....čekání budu nenávidět až do smrti, topím se ponoveně do těch hustých lepkavých dnů; ještě že je tady to nekonečný nedým nebe nza hradinou....

....Dneska v noci jsem někoho zabil a celej ten dlouhý sen jsem byl bez sebe strachen, že ně zavřou. Dlouho jsem chodil po náste a nakonec jsem se velice plasticky v něký hospodě vozrál. Věřím, že ve snech se dostávaj na pouach důležitý hnuti myslí a já si opravdu uvědomil svůj strach před Kombajnen. Už nikdy bych nechtěl být tak

bezvadnej jako teď a nán strach, abych v životě do něčeho nespadnul.
 Jako kdyby nestacilo těch čtrnáct měsíců do konce vojny, který nade
 mnou budou viset, když se teď dostanu ven. Alkohol v tom taky hráje
 roli - bojím se, že to nezvládnu a začnu příšerně chlastat. Konec.

Hála

Vojenská vycházka
 Jaques Prévert

Dal jsem svou čapku do klece
 a vyšel jsem si na vycházku s ptákem na hlavě
 Copak
 už se nezdraví
 zeptal se velitel
 Ne
 už se nezdraví
 pravil pták
 Aha
 odpusťte myslíl jsem že se zdraví
 řekl velitel
 Ale to nic každý se může zmýlit
 pravil pták

Odpírání vojenské služby

OSN na pomoc odpíračům

Komise pro lidská práva Organizace spojených národů přijala bez hlasování 8. března 1989 na svém 45. zasedání rezoluci E/CN.4/1989/L.69 z 6. března 1989, která se týká odmítnutí vojenské služby z důvodu výry či svědomí. Zde je její znění:

1. Uznává právo každého jednotlivce odmítat vojenskou službu z důvodu svědomí za legitimní výkon práva na svobodu myšlení, svědomí a vyznání, jak stanoví článek 18 Všeobecné deklarace lidských práv, stejně jako článek 18 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech.

2. Vyzývá státy, aby nařídily svým zákonodárným orgánům zavést opatření směřující k využívání z vojenské služby na základě upřímné pojetého odmítnutí služby u ozbrojených silách z důvodů svědomí.

3. Doporučuje státům, kde existuje povinná vojenská služba a kde taková úprava dosud nebyla vytvořena, aby uzaly v úvahu zkušenosti jiných států a zavedly pro odpírání vojenské služby z důvodu svědomí různé formy alternativní služby sloučitelné s důvody odmítnutí vojenské služby, a aby se vyvarovaly trestání odpíračů vězněním.

4. Zdůrazňuje, že takové formy náhradní služby mají mít zásadně nebojový nebo civilní charakter, mají být v obecném zájmu a nemít povahu trestu.

5. Doporučuje členským státům, pokud tak dosud neučinily, aby ustavily nezávislé a nestranné orgány, které by rozhodovaly, zdali odmítnutí vojenské služby je v jednotlivých případech podložené důvody svědomí.

6. Žádá generálního tajemníka, aby tento text předal všem členským státům OSN.

7. Dále žádá generálního tajemníka, aby 47. zasedání komise podal zprávu o problematice odmítnání vojenské služby z důvodu svědomí, včetně poznámek vlád a dalších informací, které obdrží.

8. Rozhoduje, že o této záležitosti bude dále jednat ne svém 47. zasedání pod bodem "Úloha mládeže v podpoře a ochraně lidských práv, včetně otázky odepření vojenské služby z důvodu svědomí".

Tato rezoluce je zatím bezpochyby nejdůslednejší rezolucí v rámci Organizace spojených národů, uznávající právo na odepření vojenské služby z důvodu svědomí za legitimní výkon práva na svobodu myšlení, svědomí a vyznání. Blíže než předchozí rezoluce Komise pro lidská práva OSN (rez. L73 - text zveřejněn v Bulletinu NMS č.2) specifikuje právo na odmítnutí vojenské služby, formy alternativní civilní služby i posuzování služby se zbraní.

Byla přijata bez hlasování a iniciativu, která k tomu vedla, poprvé podpořil i jeden ze socialistických států Varšavské smlouvy - Maďarsko (spolu s Rakouskem, Kanadou, Kostarikou, Francií, NSR, Nizozemskem, Portugalskem, Španělskem, Švédskem a Velkou Britanií), což je odrazem vzrůstajícího pochopení k odpírání vojenské služby z důvodu svědomí mezi členskými státy OSN. Počet zemí majících (popř. zatím jen připravujících) zákon o právu na odpírání vojenské služby se neustále zvyšuje (viz příklad Maďarska a Polska).

NMS k problému odpírání vojenské služby

1. V československu jsou největším odpůrcem uznání práva na odpření základní vojenské služby z důvodu víry či svědomí již tradičně představitelé ozbrojených sil. Motivem tohoto stanoviska je především ortodoxní tradicionalistické snýšlení. Věcně, nezaujatě hodnocení skutečných priorit v náročích ozbrojených sil vůči odvodám podléhající části populace (a veřejnosti vůbec) se dnes kloní k závěru, že právo na odpření ZVS z důvodu víry či svědomí je v zájmu armády sanotné. Toto zdánlivé paradoxní tvrzení vyplývá ze zhodnocení soudobých operačně taktických doktrín a jím odpovídajících nároků na kvalitu mužstva.

Doktrina, uplatňovaná v období velkých materiálových bitev první a částečně druhé světové války, degradovala mužstvo na "potravu pro děla", na "materiál", spotřebovávaný v ohromných kvantech. Pokud povolaný příslušník mužstva prošel nezbytným drilenem, osvojil si elementární nauky a podřízoval se („hebas z donucení“) rozkazům, byl podle tehdejších kriterií zcela bojeschopný – jeho vztah k armádě a jejím cílům nebyl v tomto kontextu tak dalezity. I kdyby ve službě a v boji vystupoval sebepasivněji, pro vojsko něl každopádně hodnotu přinejmenším jako „kus“, jako jedinec, na jehož vyřazení z boje je protivník nuten vynaložit určité úsilí a prostředky materiální i lidské. Protože ztráty byly značné, stupňovaly pochopitelně vojenské odvodové orgány nároky na velikost mobilizačních kontingentů.

Jelikož i osoby s krajně negativním vztahem k armádě se za daných okolností jevily jako užitečné pro válečné účely, neměly tyto orgány věcné důvody nepovolávat náboženský či jinak motivované pacifisty. Sovětská propaganda pak k tomuto pragmatickému důvodu připojovala i důvod ideologický.

Ovšem soudobý model armády se od někdejších armád industrialní společnosti podstatně liší. Potřeba tohoto nového modelu byla vyvolána nezbytností přizpůsobit se novým podmínkám válčení, které jsou samy podmíněny novou bojovou technikou. Předpokládá se, že soudobá válka by byla minořádně dynamická, plná náhlých a zásadních zvráť, nečekaných a nepřehledných situací, větka vedená nikoli podél souvislé frontové linie, nýbrž v pásmu nebývale hlubokém – a také ovšem válka kladoucí minořádně profesionální, fyrické i psychické nároky na mužstvo i velitelský sbor. Této nové situaci se pochopitelně musela přizpůsobit operační doktrína, výcvik i výstavba armád. Přelonový obdobím se stal začátek 80. let, kdy byla zahájena rozsáhlá reorganizace armád NATO, související s přijetím nové operačně taktické doktríny. V USA byla nejprve nazvána Air Land Battle (ALB) a ve formě koncepce koaliční prezentována Follow-On-Forces-Attack (FOFA). Prakticky ve všech armádách NATO postupně vznikly analogické koncepce národní.

Není na tento náš potřebné blíže rozebirat podstatu téhoto nových koncepcí, ani zjišťovat jak a nakolik na ně reaguje Varšavská smlouva a zvláště čs. armáda. V kontextu našeho problému je však podstatné, že je v nich minořádně zdůrazňováno posílení samostatnosti nižších a nejnížších velitelů, schopnost improvizace a mentální pružnosti. Vychází se totíž z předpokladu, že podmínkou úspěchu v soudobé válce by byla n.j. taková osobnostní výbava velitelů a mužstva, která byla kdykoli dříve považována spíše za nežádoucí – schopnost improvizovat, k řešení složitých a nepředvídaných situací přistupovat samostatně a s nápaditostí.

Bylo by omylem domnívat se, že výše řečené se týká výhradně velitel-ského sboru (jakkoli je skutečností, že na něj se vztahuje především). Je totiž nutno vzít na vědomí, že nejen dnešní velitel pluku by mohl uvažovat a rozhodovat v takové hladině náročnosti a samostatnosti jako v minulé válce velitel divize, ale i prostý vojín by byl postaven před tuto nutnost přinejmenším v té míře, jaká ještě nedávno příslušela veliteli družstva či čety.

Samostatnost, tedy schopnost autonomního rozhodnutí a jednání (nikoli služební horlivost) a schopnost improvizace, tedy našezání nových účelných řešení v situacích, kdy standardní postupy selhávají a nebo vůbec nemohou být použity, ovšem nelze očekávat od osob, které jsou do těchto situací zaleteny vyslověně proti své voli.

Docházíme tedy k závěru, že voják, ať už je vojincem či vojskojíkem, má v moderní válce cenu tehdy, je-li nejen usilovný a disciplinovaný (jak tomu bylo kdykoli dříve), ale také (a možná zejména), je-li iniciativní, ochotný a schopný nasadit pro věc všechny své intelektuální, tvůrčí či jiné schopnosti. Za takových okolností jsou však aktivity odpirání vojenské služby v podstatě nevyužitelní. A nejen to, jsou-li do jednotek zařazeni, pak představují pro výcvik i eventuální válečný konflikt v prvé řadě přítěž, ostatně stejně jako další osoby, z jiných důvodů (zdravotních, mentálních ap.) neschopné dostát nároků, jíž náležnou v moderních armádách vyžadují.

Toto růze pragmatické hledisko vede k závěru, že na první normě, která by odpíráče vyvazovala z vojenských povinností, by měli mít zájem především zemádní činitelé.

2. Druhá rovina argumentace dokazující prospěšnost uznání práva odpráci VŠ z důvodu výry či svědomí na podobu obecně sociologickou či sociálně etickou. Ostatně i argumentace proti odprávacímu zaměřená se pohybuje na této úrovni. Štaví totiž na tezi, že ochrana vlasti je zájmem celospolečenským, kdežto odpor vůči vojenské službě vychází ze zájmů individuálních. Z toho se pak dovozuje, že naroky odprárací nelze akceptovat, protože dojde-li k rozporu celospolečenských a individuálních zájmů, musí se ty druhé podřidit.

Tato teze se jeví jako zcela logická, nicméně jen na první pohled. Především nelze ztotožňovat část na obraně vlasti s povinností služby v ozbrojených silách. Za druhé nelze akceptovat dogmatický, tyrokraťský axiomatický doslova subordinaci hierarchie obecných a zvláštních zájmů. Podívajme se na tento problém blíže.

Nejdůležitější na vztahu obecného a zvláštního zájmu je skutečnost, formulovaná D. Smithem (u rámci analógy chování rolníků vůči obrobcům), později Hegelen a Marxem (u rámci filosofické), totiž že si obecný zájem uskutečňuje výhradně prostřednictvím zájmu zvláštních. Pro Marxe stojí celá věc ještě výrazněji – jsou to zvláštní zájmy, z nichž se tak či onak konstituuje zájem obecný. Je pochopitelné, že uskutečnění a ochrana obecného zájmu člena vnitřní společnosti významně omezuje extenzí svou vlast, tedy vyloučení tehdy zvláštních zájmů, které by mohly uplatnit obecného zájmu chránit. Rozsah a obsah tehdy zvláštních zájmů, které skutečně není možné připustit, aby nedošlo k ohrožení stability společnosti, není pochopitelně konstantní. Je pravé uněrný rozvoji společenských vztahů, protože vztřas počtu a diferencovanosti článků zprostředkujících celospolečenské vazby unořhuje postupně integrovat zájmy, které bylo nutno dříve tlumit. Stabilita společenského celku se tím pochopitelně posiluje, protože zvláštní zájem schvalovany společenským celkem v něm působí funkcionálně příznivě, kdežto dokud z něj musel být vykazován, nel vůči tomuto celku vztah disfunkční, po-

případě přímo destruktivní.

Pro ilustraci uvedme příklad z naší poměrně nedávné minulosti. Ještě začátkem 60. let se pod heslem "osobní zájem se musí přizpůsobit celospolečenskému" praktikoval systém tzv. umisťovacího řízení, v němž byli absolventi vysokých škol (např. učitelé nebo lékaři) v podstatě nevolnický přidělování do oblasti, kde jich podle centrálního plánovače bylo třeba, s povinností odpracovat na určeném místě tři roky. Tento systém něl sice jisté bezprostřední efekty, nicméně byl stálým zdrojem sociálního napětí a nespokojenosti. Bylo by mylnem domněvat se, že příčinou jeho zřízení byl nedostatek vysokoškolsky vzdělaných specialistů. Nikoli, primárně šlo o byrokratický pokus nahradit absenci přirozených distribučních mechanismů, které by umožňovaly, aby absolventi vysokých škol mohli své osobní zájmy nejlépe realizovat tam, kde je jejich přítomnost z celospolečenského hlediska nejpohodlnější. Tento přirozený mechanismus neváhe dodnes, ovšem umístěny byly zrušeny – jednak proto, že nebyly s to problém vyřešit, jednak pro neúnosnost politickou.

Představme si, jakou reakci by dnes vytvořilo znovuzavedení umístěnek. Nepochybě by byla okamžitě vznesena námitka, že existuje jistá sféra soukromých, osobních, zvláštních zájmů, jako např. právo svobody pobytu a výkonu zaměstnání, do nichž veřejná moc nesmí zasahovat. Zároveň bylo řečeno veřejná moc (stát), nikoli veřejný zájem, protože v tuto případě by nešlo o zasahování v zájmu veřejného, obecného. Naprak: je v obecném zájmu chránit a prosazovat určité zvláštní, osobní zájmy; na nich je totíž založena stabilita společnosti.

Obecným zájmem společnosti jistě také je, aby kvalifikovaní pracovníci byli na území státu rozmístěni racionálně. Nikoli však, aby byli rozmístováni způsoby a prostředky, které obecný zájem oklikou negují.

Problém osobního zájmu odpovídá neúčastnit se násilí nebo jeho přípravy a celospolečenského zájmu zajistit obranyschopnost země je přímo analogií uvedeného příkladu. Je jistě v obecném zájmu zajistit obranyschopnost země, není však možno připustit, aby se tak dělo na úkor občanských práv, v daném případě práva na svobodu svědčení, protože tímto způsobem by obecný zájem byl v jiné rovině negován.

3. Stanovisko, že odmítnutí vojenské služby z důvodu víry či svědoní je legitimním uplatněním práva na svobodu smýšlení, svědčení a vyznání, jak je jí stanoví článek 18 Všeobecné deklarace lidských práv a článek 18 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, dosud nebylo čs. statem explicitně uznáno.

Toto rozšíření výkladu práva na svobodu smýšlení, svědčení a vyznání se však opírá o významné mezinárodní dokumenty, zejm. o rezoluce Komise pro lidská práva OSN L 73 z r. 1987 a L 69 z r. 1989. V nich je komisi uznáno právo každého jednotlivce odmítnout vojenskou službu z důvodu svědoní a je doporučeno státům, v nichž nahradní civilní služba není dosud zavedena, aby se vyvarovaly trestání odpiračů vězení a zřídily různé formy nahradní civilní služby (slučitelné s důvody odmítnutí vojenské služby).

Polští odpírači za svá práva

V červenci 1989 byla v Polsku založena Federativní odborová organizace vykonavatelů náhradní vojenské služby. Tato organizace se zaměřuje na ochranu práv a zlepšení postavení pracovníků vykonávajících vojenskou náhradní službu. Práci v odvětvích průmyslu pokládá pouze za jednu z možností výkonu NCS. Usiluje o zlepšení pracovních podmínek, zvyšování bezpečnosti práce, růst mzdy (vykonavatel NCS dostává 16 000 zł, civilní pracovník za stejnou práci 110 000 zł), zkrácení pracovní doby na 6 hodin a zkrácení délky NCS. Protože se jedná o specifické odvětví odborů, i jeho činnost a způsoby prosazování požadavků jsou specifické; nejen stávky, ale i protestní hladovky, bojkotování mocenských struktur, psaní petic do Sejmu, likvidování vojenských propagandních materiálů atd. Své snahy FOO chápe jako kroky k demilitarizaci výroby a následně celé společnosti.

Žít s Bohem

Vladan Kočí, profesionální hudebník, v roce 1987 odmítl nastoupit základní vojenskou službu z důvodu víry a svědomí. Byl odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na 15 měsíců a po 3 měsících, 28. října 1988, propuštěn na amnestii. V roce 1989 dostává nový povolávací rozkaz a znova odmítá nastoupit. 5. června je dán do vazby, kde je držen až do 18. srpna. Mezi tím je odsouzen k 16-ti měsícům odnětí svobody nepodmíněné v I. nápravné skupině. Dva dny před nastoupením trestu poskytl Vladan Kočí rozhovor aktivistům NMS T. Dušníkovi a H. Marvanové.

T.D.: Jaké jsou tvé důvody odmítání VS a kdy jsi začal uvažovat o nenastoupení? Máš před sebou nástup do druhého vězení, proč vlastně náš takový postoj, jaký máš?

V.K.: Ty jsi katolík, ale co budu říkat, je někdy nepochopitelné i křesťanovi. Takže proč jsem se rozhodl nenastoupit s konečnou platností. Vojenská služba je faktové první rozcestí v životě mladého člověka, kdy se dostává do situace, ve které je nucen k něčemu, s čím většina mladých lidí nesouhlasí a řekl bych, že i ve světě je menšina těch, kteří jdou ochotně. Je otázka, jestli společnost má právo mladého člověka k něčemu takovému nutit. Ale i kdyby to právo měla, tak já jako křesťan.... Na prvním místě v mém životě, v tom žebříčku hodnot, je náj vztah k Bohu. Bůh nejen podniňuje život tady, ale připravuje nás pro život mnohem krásnější a smysluplnější jinde. Já musím tedy všechny tyto situace, kdy jsem nucen rozhodnout se pro něco, s čím nesouhlasím, řešit s Bohem. Sám za sebe náruž říct jednu věc. Vystudoval jsem vojenskou katedru na AMU. Byl jsem školen na zdravotníka a už tam jsem byl přinucen naučit se vojenskou příslušnou, řády, předpisu a pochopil jsem, k čemu se člověk zavazuje, když do armády vstupuje. Nicméně, v té době jsem sice byl horlivým křesťanem, co se týče vnějšku, ale vnitřně... tehdy jsem ještě neměl jasnou představu, kdo vlastně... Bůh je a jaký vztah k nám má. Nicméně ta vojna. Já tenkrát už pár let žil ve Šťast-

něm manželství, měli jsme chlapečka Tomáška a bylo všechno výborný. Měl jsem žánci se v tom uměleckém světě uplatnit. Ale v 87. roce jsem si uvědomil, že se ta vojna blíží, a že je to věc, se kterou skutečně nemůžu jako křesťan souhlasit... To znamená, jestli Pán Ježíš Kristus vede člověka k lásce, k tomu, aby miloval své nepřátele atd., tak je nad slunce jasnější, že nemůže doporučit člověku, který ho chce následovat, aby se podílel na něčem takovém, jako je válka nebo vojenský výcvik. Byť by byly motivované jakýmkoli vzneseňním ideem... z lidského hlediska. Z božího hlediska neexistuje žádná idea, kterou by se dalo onluvit toto jednání.

... V roce 87. ně tedy čekal jeden rok v AHS (Armádní umělecký soubor) nebo VHS (Vojenský umělecký soubor) v Táboře, kan jsem udělal konkurs. Tenkrát to na mě tak dopadlo. Setkal jsem se s lidmi, kteří bojují za své přesvědčení a jsou ochotni za to i trpět. Ať u nás nebo kdekoli jinde. Tito lidé třeba ani nejsou věřící a nemají jistotu věčného života s Bohem. A zastyděl jsem se. Umědomil jsem si, že pro to, co Pán Ježíš Kristus zaslibuje svým učedníkům, tak pro to - nechci říct, že se vyplati, aby to nevypadalo jako nějaká ziskuchtivost - by měl být člověk mnohem víc ochoten trpět a snášet protivenství. A to, k čemu mě zavazuje vojenská přísaha, nemůže člověk jako křesťan s čistým svědomím konat. Tak jsem "obřastnil" manželku názorem, že bude nutno nějakým radikálním způsobem moji situaci řešit, a že to možná bude mít horší následky.

Nebudu se řídit, co všechno se nám tenkrát honilo hlavou. Nicméně, byli jsme u takovém presu - duševním, ale i duchovním, že nás to nutilo ze všech sil a s maximální upřímností hledat Boha. A u tom presu, ve kterém jsme v pástu a modlitbě Boha hledali, nám On ukazoval jak jsme dosud žili. Vezni svůj kříž, říká Ježíš Kristus, a nes, co já na tebe vložím. To znamená, zemři sám u sobě, vzdej se sebe, svých představ, ideálů a života a následuj Boha.

I.B.: Tenhle zlom se nepodařil mnoha křesťanům za celý život.

V.K.: Ano. V té době, kdy jsem se kohli před Bohem, jsem byl nucen žít se seba sama a řekl jsem: "Bože, jestliže Ty chceš, tak já na tu vojnu párdu." To říkam proto, aby si někdo nemyslel, že jsem to udělal z nějaké své lidské, vnitřní síly. A Boh v srpnu 1987 s námi začal jednat zcela konkrétně... Se mnou a o čtrnáct dní později s Haničkou. Prostě, začal nám jasně ukazovat, co námě činit. Například, že na tu vojnu jít nemám, a že to je cesta pro můj život. Ukázal nám, že se vojně nesmím výhýbat nějakým nepřízněm způsoben a dal mi zaslíbení, že bude se mnou, že to, co podstoupím, mně v nejménším neohrozí. Teď můžu vyznat, že nás to naopak vnitřně posílilo a povzbudilo na cestě s Bohem. Nechceme už žít dřívějším životem, i kdyby to mělo znamenat další takové problemy...

... My křesťané víme, že Satan existuje... My to známe na sobě, když ji se otevřene sebemenší špatnosti, cítíme ten tah, kterým se nás Satan snaží přitáhnout a svazovat. Já nechci říkat, že naše vrchnost patří Satanaovi, ne, věhnost je od Boha. Ovšem, záleží na vrchnosti, jak svou moc využívá. A jestliže ji využívá proti Boží vůli, tak já jako křesťan musím v ten moment vyznat: Nezlobte se, ale víc se sluší poslouchati Boha nežli lidí... Ježíš Kristus jasné říká, abychom nepřisahali žádnou přísahou, ani skrze nebe, ani skrze zemi. Každý křesťan ví, že věci, ke kterým ho zavazuje vojenská přísaha, dělat nebude. A který říká, že by to udělal, tak o tom nevím, co si myslí... nechci soudit.

H.M.: A co vězení?

V.K.: Ve vězení je spousta lidí, kteří potřebují nějak podeprt.

H.M.: To se mi hrozně líbí, Tomáš přišel z vězení přesně s tímto pocitem, že je ho tam zapotřebí. To člověk, který není věřící, náložky pochopí, že je ho tam zapotřebí.

V.K.: Já nážu říct, že vazba je ideální prostředí pro život s Bohem. Když se člověk učí soustředit v tom prostředí, kde je rozptylován a nemá klid a přitom nemůže uniknout, ale učí se být s Bohem a to je moc krásný. Kdybych neměl rodinu, tak by mi ten pobyt tám všebev nevadil.

H.M.: Mě by zajímal, jestli připouštěš použití násilí vůbec.

V.K.: Chci jít do důsledku. Mým ideálem je natolik být s Bohem, abych nemusel používat násilí ani ve vlastní rodině, včetně dítěti atd.... Vaši práci ze svého hlediska oceňuji, i jsem se chtěl zapojit. Ale je tady ta cesta duchovní. Za ty věci, za které vy bojujete v rovině těla a myslí, za ty já bojuji v rovině ducha.

T.D.: A ještě jednu otázku. Teď máš před sebou druhé vězení...

V.K.: Nemám.

T.D.: Takhle, já nechci být malomyslný, může však nastat situace, že do toho vězení přece jen půjdeš...

V.K.: Samozřejmě, musíme s tím počítat. Z lidského hlediska nechci říkat, že to je výsada víry, že do toho vězení nepůjdu. Nechci vypadat, že se chlubím, nebo že jsem na to hrdý. Nicméně, Bůh nám to řekl. Je to vlastně věc, která je mi dost nepřijemná, protože sám o tom kolikrát pochybuji. Prostě někdy se dostanu do situace, na kterou ná věra nestačí a to je třeba tahle.

11.9.1989 nastoupil Vladan Kočí svůj druhý trest, a to za stejný čin, za který byl už jednou trestán - uposlechnutí svého svědomí a víry.

Zpracoval (ium)

My odsouzení jsme také lidé !

Za svého pobytu ve vězení, který díky amnestii v roce 88' a revolučnímu kvazu letos (a předeším díky Bohu) nebyl dlouhý (celkem 8 měsíců), jsem se setkal s mnoha různými lidmi a přístupy k mé osobě či věci, pro kterou jsem byl vězněn. Pokud bych měl své zkušenosti shrnout a zobecnit, nebyl by výsledek nijak lichotivý pro čs. vězeňství. Byl jsem uvězněn, abych byl "prevychován" a "napraven", a to tím, že mne umístili do prostředí, kde pokrytectví, lež, podvody, podrazy, hrubost, násilnosti apod. jsou těmi nejlepšími prostředky pro rekativně klidné přežití. Zlo, které "venku" působí v skrytu, je v tzv. NVU (nápravně výchovných ústavech) zcela nezakryté, odhalené, dalo by se říct pyšně triumfující nade vším co je čisté, pravdivé, upřímné, prostě pozitivní. Jeho existence v různých formách ponížování, šikanování a násilnosti je omoucována např. tvrzením, že "jsme přece v kriminále" (někteří vězni takto pochybně omouvají své jednání, nicméně se pak ani doma nedovedou chovat jinak), nebo nedostatkem možností a prostředků proti nemu bojovat (ze strany příslušníků SNB, ale i vězňů), což bych spíše pova-

žoval za nedostatek dobré vůle ménit zaběhlý systém. Morální rozklad a mrvavní zkaženosť dosahují v těchto ústavech pro nápravu nebývalé hloubky. Jistě, něco si člověk přináší už s sebou, ale zde je vystavován takovému tlaku, že se jeho vlastní potenciál zla ještě znásobuje a, jak to bývá i "v civilu" u morálně slabších jedinců, přizpůsobuje se zcela podvědomě tonu horšímu ve svém okolí. Pojmy jako svědomí, čest, láska k blížnímu, obětavost a nezištnost jsou zde většinou pro smích nebo jsou v praxi úplně neznámé a nikdo k jejich uznání a hledání není veden nějakým opravdu účinným způsobem. Jsem přesvědčen, že nedostatek vypěstovaných pozitivních morálních vlastností je v konečném důsledku pro člověka i společnost mnohem horší než materiální nedostatky. A tím více ve věznicích, kde mají být lidé vychováváni, ovšem ne k tomu, aby se vzápěti po propuštění vraceли zpátky.

Slyšel jsem kdysi, že pan Havel řekl, že za svého pobytu ve vězení poznal nebo odhalil existenci ďábla. Můžu říct, že jako věřící křesťan znám satana jako reálně existující duchovní moc, aktivně zasahující do života lidí (i těch, kteří jeho existenci neuznávají), a že jeho některé projevy jsem rozpoznal už dříve. Ale myslím, že skutečně právě ve vězení ho lze nejlépe poznat, i způsoby, jakými deformuje a ničí lidské duše a charaktery, i naši častou bezmocnost v boji proti němu a jeho projevům v lidech i nás sanotných. Žáblen či ztělesnění zla zde ovšem nejsou konkrétní osoby nebo věci, ale celková atmosféra ubijející moci a bezmoci, která se pronáší do osob i prostředí, jak to známe i z donedávné atmosféry v celé zemi. Je to duchovní temnota odrážející se v tělesných formách. Proto také nechci nikoho vinít za nynější stav a poměry ve věznicích. Jsou jen koncentrovaným odrazením poněru, které vládly v celé zemi, na základním principu nekontrovatelné, svévolné a bezohledné moci.

Je nepochybně, že člověk narušený ve sfére morálních hodnot neprospeje sobě ani okoli v takové míře jako člověk pozitivně se vyvíjející. Proto by mělo být zajmem nás všech, aby ty tisíce uvězněných lidí nebyly vychovávány k násilí, hrubosti, cynismu a pokrytectví, aby nebyly deformovány a poddávány zákonům džungle, a aby jim nebyly odopřeny nejjednodušší práva, která z nich čini lidi. Naše společnost bude vždycky jenom taková, jací budou lidé, kteří ji tvoří.

Proto vzdělávajme sebe navzájem v lásce a porozumění a dejme šanci i těm, kteří tu možnost neměli nebo nemají. Osobně jsem proti věznění a odsuzování lidí. Ovšem pokud to zatím jinak nejde, bděme alespoň nad tím, aby s našimi "spolulidmi" nebylo nakládáno jako s čísly nebo zvířaty, aby nebyli zotročováni, a aby výkon trestu neztrácel svůj podstatný smysl - skutečnou nápravu a pomoc odsouzenému a tím i společnosti.

Vladan Kočí

OHLASY

Telegram diktátorovi

Je první všechny den v roce. V ranním netru spěšně listuju Svobodným sloven, abych se zorientoval v tom případě informací. Vracím se na titulní stranu - novoroční projev pana Havla (spokojeně se usměju nad titulkem), očina zavadím o jméno Fidela Castra - jeho funkce - blahořečejný telegram, vedle nezřetelné fotografie plešatého muže v brýlích. Zpozorním tedy a zjišťuji - neznámý je nás nový prezident (vplíšej o vlasy v tiskárně) a zpráva ČTK Říká: President SSSR V. Havel a předseda federální vlády M. Čáslava zaslali společný blahořečejný telegram předsedovi státní rady a předsedovi rady ministrů Kubánské republiky Fidelu Castrovi Ruzovi ke státnímu svátku jeho země.

Vystupuji z vlaku metra, bez usměvu. Castro rovná se Kubou. Castrova Kuba je opravdu jeho země, stejně tak jako severní Korea je Kim Ir-senova a Rumunsko bylo Ceaușeskova. Diktatury na celém světě jsou si podobné jako vejce vejci, zvláště ty neostalinistické. Jsou to ale především národy, trpící pod hesly o genialitě a neomylnosti svých vůdců. Pod hesly jako je třeba to Castrova, zcela nedívne: Socialismus nebo smrt. Jsou to především národy a jen těm by prezidenti měli blahořpat ke státním svátkům jejich zemí.

Přenáším a vousátem diktátorovi v polní uniformě a o blahořečeném telegramu pána Havla z čáslavy. Uváděju nad motivem jeho zaslání. Pouhé klišé vysoké politiky či snad slušnost pro každého? Když nastupuji na přeplněný eskalátor, konasi v davu šlápnou na nohu. "Pardon", ozve se postizený a já si pomyslím cosi o tom, že nic se nemá vylehnávat.

Martin Šmid, 4.1. 1990

Konto NMS konto NMS konto NMS konto NMS konto NMS
 Kčs : Pavel Jégl, bytem Příborská 513, Praha 9
 č. konta 2011623-013, CSS, Vodičkova 9, Praha 1
 Devizy: Tomáš Dvořák, U železné lávky 6, Praha 1
 č. konta 3483-78611, Zivnostenská banka,
 Na příkopě 2, Praha 1

Vždycky je za co se omlouvat

Otevřený dopis čestnímu Adamovi

Vážený pane Adame, velice mě překvapil Váš diskusní příspěvěk na zasedání UV ČSS, který byl dokonce přijat jako stanovisko UV vaší strany k poválečnému odsunu Němců z ČSR, a který uveřejnilo Svobodné slovo 9. ledna pod názvem Nemáme se zač omlouvat. Mrzí mě, že hrůzy hitlerovské okupace ve vás vyvolaly tak silný protiněmecký postoj, že ještě 45 let po válce neváháte podávat tendenčně historii ve smyslu Němec rovná se nepřítel a Němec rovná se fašismus.

Čeští Němci neboli Deutsch bohmen byli na našem území od XIII. století. Pobělohorské temno nemělo primárně charakter národnostního (jak s oblibou nacionalisté tradují), ale náboženského útlaku, takže z některých oblastí bylo nutno emigrovat dokonce víc iuteránských Němců než českých bratří. Národnostně se "naši" němci začali uvědomovat až ve 40. letech 19. století, tedy dokonce později než češi. Cítili se poněkud izolováni, jak od Němců rakouských, tak od roztríštěné budoucí vilémovské říše, převážně protestanské. Z toho pramenil jejich pocit menšiny v čechách, obdobný našemu pocitu menšiny v Rakousku; z toho pramenilo napětí, vám podávané jako "soustavný boj proti jakýmkoli českým právům", napětí částečně vyřešené punktací v r. 1898.

Je pravda, že po vzniku ČSR byly problémy, ale nyní se už Deutsch bohmen mohli oprávněně cítit jako menšina, obávající se o svá práva. Na demonstracích Němců v březnu 1919 zastřelili čeští četníci 25 lidí. Přesto všechny německé nacionalistické strany v našich volbách v roce 1920 prohrály. Postupnou fašizaci německého hnutí u nás nezpůsobil jen vývoj v sousedním Německu, ale také (a možná hlavně) všeobecná hospodářská krize, která u nás postihla nejvíce Sudety. Nacionalističtí vůdcové z ní ~~uziskávali~~ stejný politický kapitol jako třeba KSČ nebo v Německu NSDAP, která slibovala tisícům nezaměstnaných práci na stavbě silnic a ve válečném průmyslu.

Plán likvidace čechů, o kterém se zmiňujete, byl vytvořen až v roce 1948 a zase ho nevytvorili VŠICHNI sušetští Němci, všichni ti zmanipulovaní a umlčení. Princip kolektivní viny národa je nacismus naruby, tedy nacismus. Může každý obyčejný čech za to, že přihlížel procesu se "zidovskou kličkou" Slánského, za to, že styky s Američanem, Francouzem nebo Angličanem, pokud to nebyl komunista, byly dlouho přinejmenším podezřelé, za to, že naše armáda začátkem 80.let stála na hranicích s Polskem připravena zasáhnout? Jak můžete turdit, že "jestliže došlo k přehmatům, k přečinům, prosím, za to se můžeme omluvit. Ale je to v nepoměru k tomu, co bylo pácháno na našem národě..." - a dále hluvit o přiměřené reakci?? Máme i nyní beznezně uznávat to, co bylo "posvěceno dohodou vítězných velhcí", jak pišete? Vítěz není vždy neomylný a čestný. Jeden z našich předních historiků, odborník na českoněmecké vztahy doc. J. Křen (o jehož údaje se mino jiné opírám) vidí odsun Němců jako logický krok, ukončující letitý národnostní problém, ale vzniklý ještě jako součást války, ve které platí úplně jiná morálka, a z etického hlediska tedy dost problematický.

Kdybychom se nedokázali na odsun podívat s odstupem 45 let a trvali na kolektivní vině Němců (z nichž se ovšem někteří stali přes noc přáteli jenom proto, že připadli do NDR), trval by tu nadále poválečný, do určité míry pochopitelný stav, kdy si lidé houfně počešťovali jména a nehrál se Wagner ani Beethoven, nadále bychom znásilňovali německé turistiky, jako se to dělo jejich odsunovaným matkám a babičkám...

Jednostrannou paušální omluvu za odsun rozhodně nenavrhují, představoval bych si společné Prohlášení představitelů československé a Německa, v němž by se distancovali od všech minulých bezpráví se zdůraznění, že ve 2. světové válce bylo agresorem Německo, a v němž by bylo deklarováno vzájemné odpustění a přátelství do budoucna.

Zdravím Vás s vírou, že ně nebudeste považovat za nepřitele. Shodou okolností mého strýce zastřelili Němci.

J.K.Červenka

Nejen zkrátit!

Tak vojáci snad budou chodit jen na 18 měsíců. Pro někoho je to vítězství, řada lidí požaduje další zkrácení, ale nálokdo si uvědomuje, KDO by něl všebe rukovat. To, že jsme dlouho měli jednu z největších armád v počtu obyvatel, nezpůsobovalo totiz jen neshybnou délku vojenské služby. Vojenské správy dělalo všechno možné, aby "uvezly" předepsaný počet brančů a lékaři v odvodních konisích museli zavírat někdy i obě oči, aby nebyli káráni za přílišnou benevolenci. Na vojně jsem zažil kluka se zborcenou nožní klenbou a kostními výrůstky na chodidlech, který neušel snad ani kilometr. Na vojenské správě mu řekli, že "modré knížky už nejsou", jsou slabé ročníky a v jeho městě je moc narodů, a tak ho pošlou na pět měsíců, to prý vydrží, je to lepší než dva roky. Zazil jsem kluka, který téměř neuměl psát a na dovolenou jel s doprovodem, aby nezabloudil. A spousty lidí s klasifikací "schopen jako knihovník" apod.

Dokonce i pplk. Jaroslav Kabeš v Obraně lidu z 9. ledna piše: "Stav nemocnosti nováčků se nezměnil. Téměř 50 % z nich má různá zdravotní omezení: bez celodenních služeb, bez nadmerné zátěže horních končetin, schopen jako zedník betonář - bez téžké fyzické práce, schopen jako písar, schopen jako ošetřovatel hospodářských zvířat. ... Pokud budeme respektovat tato omezení, bude nejlépe přetvořit naši jednotku na rehabilitační středisko s odbornými zdravotnickými pracovníci, do služeb získat civilní strážné, zrušit téměř všechny vojenské rády a předpisy a také to nejpodstatnější - zbavit nás povinnosti zabezpečovat polní výcvik jednotek ve WP." Ironického pisatele nechci ironizovat, naopak - má plnou pravdu. Armáda, která zatím je a asi ještě dlouho bude nutná, by měla k něčemu vypadat. Jenže pan Kabeš si neuvědomuje, že za tohle nenážou vojenské správy. Náš stát prostě nemá na to, aby si do tak početné armády vybral tu nejzdravější a nejschopnější nebo aspoň zdravé a schopné. Bude-li jenom jako gesto pro veřejnost zkrátena vojenská služba bez výrazného přehodnocení stavu, bude armáda nadále plná lidí "do počtu", sloužících jen jako hrozba potenciálnímu agresorovi.

Ale jak k tomu tito lidé přijdou? Článek pana Kabeše totiž opomíjí další fakt: jak se s nemocnými na vojně skutečně zachází. Vojenská správa svůj úkol splnila, dodala předepsaný počet lidí a zapsala jim omezení. Jednotka ale má zase své úkoly. A tak při přesunu s výstroji do výcvikového prostoru si ten kluk se zborcenou nožní klenbou vyslechl oblibenou formulí velitele praporu: "O nezpůsobilosti k výcviku rozhoduje VELITEL na doporučení lékaře. Na mou odpovědnost půjdete s námi!" Doběhal se mezi posledními a zbytek vojny prolezal na ose-

trouň, možná ne trvalé následky... Běda tomu, kdo odmítl splnit nějaký rozkaz s odvoláním na zdravotní omezení. Vrcholem pak byl nácvik na spartakiádu, na který útvarový lékař uschopnil snad opravdu všechny včetně člověka po hráze trvale neschopného výcviku.

Doufám, že NMS a ostatní iniciativy za demilitarizaci společnosti nezapomenou také na tento problém a nedají se uchláčolit zkracováním vojenské služby.

J.K. Červenka

Výzva NMS Výzva NMS Výzva NMS Výzva NMS Výzva NMS

Nezávislé mirové sdružení již od svého vzniku na jaře roku 1988 povahuje oděpření vojenské služby z důvodu svědomí za legitimní výkon opěva na svobodu smuštění, svědomí a vyznání, které je obsaženo ve všeobecné deklaraci lidských práv i dalších mezinárodních paktech. Rozhodně se stavi proti trestání odpíračů vézéním a usiluje o zavedení alternativní civilní služby v ČSSR, jejíž formy by byly slučitelné s důvody oděpření vojenské služby. Tento sváj požadavek opírá také rezoluci L 69 Konference pro lidská práva Organizace spojených národů přijatou na jejím 45. zasedání.

Jelikož aktivisté NMS nenají zdaleka úplný přehled o počtu odpíračů vojenské služby v Československu, vyzývají je, aby se ohlásili na rámci dvou adresách na nichž mohou také dostat potřebné právní i jiné informace o odmítání vojenské služby a otázkách s tím spojených:

Anna Marvanová, Vrcaličkého 96, Praha 5

Pavel Jág, Příhorská 518, Praha 9

Máte-li zájem o problematiku, kterou se Nezávislé mirové sdružení zabývá, můžete-li nám přispět, pomocí či poradit, chcete-li se podílet na činnosti NMS a stát se jejho členy, zatelefonujte nám na č. 22 74 54 nebo přijďte do naší kanceláře v Panské ulici č. 7, Praha 1, II. patro, úřední hodiny 16 - 20 hodin.

Těšíme se na spolupráci!

